Leto LXXV., št. 257 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, ponedeljek 9. novembra 1942-XXI Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir, za inozemstvo 15.20 lir

EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Ogorčene borbe v Egiptu

Letalstvo Osi neprestano bombardira sovražnikove motorizirane kolone in dovozne zveze

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 8. novembra naslednje 896. vojno poročilo:

Včeraj so znatne oklopne sile sovražnika izvajale močan pritisk v območju Marsa Matruha, kjer se je razvila dolga in ogorčena borba.

Osno letalstvo je poseglo v borbo s ponovnimi napadi na motorizirane kolone in sovražnikove dovozne zveze.

Preteklo noč so sovražna letala ponovno napadla Genovo ter bombardirala v več valovih mesto in pristanišče. Škoda je znatna. Število žrtev še ni moglo biti ugotovljeno.

Angleška letala so tudi brez posledic odvrgla nekatere bombe v okolici Milana, Savone in Cagliarija.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 7. novembra naslednje 895. vojno poročilo:

Včeraj se je borba nadaljevala v pokrajini vzhodno od Marse Matruha; protinapadi elementov osi so prizadeli sovražnim oklopnim kolonam izgube.

V ponovnih nočnih akcijah so naši oddelki bombardirali letališče na Malti.

Britanska letala so preteklo noč napadla Genovo; posebno so bili zadeti osrednjevzhodni deli mesta, kjer je bila povzročena občutna škoda. Doslej ugotovljene žrtve med civilnim prebivalstvom znašalo 20 mrtvih in 50 ranjenih. Zadržanje prebivalstva je bilo zelo disciplinirano.

Sestreljena sta bila najmanj dva sovražna bombnika, ki sta padla na tla v plamenih.

Znatne sovjetske izgube

na vseh glavnih vzhodnih bojiščih — Uspešni letalski napadi na sovražne oskrbovalne zveze

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 8. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na zapadnem Kavkazu in na področju ob Tereku je bilo več protinapadov s krvavimi izgubami za sovražnika odbitih. Izhodiščne postojanke so bile s topniškim ognjem in letalskimi napadi razbite.

Severnovzhodno od Mozdoka je bil napad močnih sovražnih sil v protinapadu z znatnimi sovražnikovimi izgubami odbit na izhodiščne postojanke in je bilo zajeto znatno število ujetnikov.

Na fronti ob Donu so nemške in zavezniške čete v sodelovanju z nemškim in rumunskim bojnim letalstvom odbile več sovražnih napadov.

V srednjem in severnem odseku vzhodnega bojišča ni bilo nobenih važnih vojnih dogodkov.

Med skupinskimi letalskimi napadi z močnimi silami je bilo pri Ostaškovu uničenih več transportnih vlakov in oskrbovalnih skladišč sovražnika. Pri napadih na ceste so bile razpršene sovjetske kolone na pohodu in je bilo več krajev uničenih. Ponoči sta bila bombardirana mesto in kolodvor v Kalininu.

Topništvo kopne vojske je obstreljevalo vojaško važne cilje v Kronštatu. Opaženih je bilo več požarov.

Letalstvo je potopilo na Ladoškem jezeru eno motorno tovorno ladjo in dva tovorna čolna, tri nadaljnje ladje so bile poškodovane.

V frontnem odseku pri Marsa Matruhu je sovražnik z nadmočnimi oklopnimi silami nadaljeval svoje napade. Nemško in italijansko letalstvo je podpiralo boje na kopnem in je napadalo sovražnikove sile in oskrbovalne kolone.

Pri napadu angleškega letalstva na zasedeno zapadno ozemlje in pri prodoru nad severnozapadno Nemčijo je sovražnik izgubil včeraj 4 letala.

Rooseveltova verolomnost

Ameriški in angleški oddelki so zahrbtno napadli francosko Severno Afriko — Francija se odločno in uspešno brani proti napadalcem

Rim, 8. nov. s. Že nekaj dni je bilo opaziti živahna premikanja prevozov severnoameriških čet in močnih kontingentov britanskega vojnega brodovja v bližini Gibraltarja. Včeraj so bili ti severnoameriški prevozi, ki so jih spremljale nosilke letal, oklopne edinice in rušilci, porazdeljeni na tri velike konvoje, ki so pluli iz Gibraltarja v smeri proti vzhodu. Ob 2.45 davi je agencija Reuter objavila uradno informacijo, po kateri naj bi se kopne, pomorske in letalskes ile Zedinjenih držav izkrcale na več točkah obale francoske Severne Afrike. Kasneje je ista agencija objavila poročilo washingtonske Bele hiše, v kateri je bilo objavljeno, da je bilo to izkrcanje izvršeno z izgovorom, da je bilo treba prehiteti vdor Italije in Nemčije. Nadaljnje angleške informacije so kasneje ugotovile, da se je poskus izkrcanja izvršil istočasno na nedoločenih točkah atlantske in sredozemske obale francoske Severne Afrike. Te informacije so nadalje ugotavljale, da bodo »oboroženе sile Zedinjenih držav v Severni Afriki v najbližji bodočnosti okrepljene z nekim številom divizij britanske vojske« in da so severnoameriška in angleška letala odvrgla v Franciji letake, na katerih je bila natiskana Rooseveltova poslanica francoskemu narodu v domovini in v kolonijah Severne Afrike.

Edinice, ki so se izkrcale, so pod poveljstvom generala Eisenhowerja, pripadajočega vojski Zedinjenih držav.

Vichyski radio je davi objavil, da je maršal Petain poslal naslednji odgovor na neko Rooseveltovo sporočilo, ki mu ga je izročil veleposlanik Zedinjenih držav v Vichyju:

»Nocoj sem izvedel o napadu vaših čet na Severno Afriko. Čital sem Vaše sporočilo. Sklicujete se na izgovore, ki ne morejo ničesar opravičiti. Pripisujete vašim sovražnikom namero, ki se dejansko nikdar ni izvršila. Mi smo vselej izjavljali, da bomo branili svoj imperij v primeru, da bi bil napaden, in scer proti slehernemu napadalcu. Vi ste vedeli, da se bom te besede držal. V naši nesreči sem rešil naš imperij in zaprosil za premirje, pa ste sedaj vi, ki nastopate v imenu države, s katero nas veže toliko spominov, ki podvzemate tako težko odločitev. V igri sta Francija in njena čast. Napadeni smo in se bomo branili. To je ukaz, ki sem ga izdal.«

Ob 8.51 je neka vest iz Vichyja dejala, da je bil Alžir po močnem bombardiranju napaden. Napad pa je bil odbit. Poskusi izkrcanja so bili izvršeni tudi v Oranu in v drugih krajih. Ob 9.16 je poročilo ministrstva za informacije v Vichyju ugotovilo, da so poskusi izkrcanja Američanov na raznih mestih Severne Afrike bili odbiti z močnimi izgubami in poročilo je pripomnilo, da se admiral Darlan, general Juin nahajata v Afriki in vodita operacije.

Ob 10.05 je agencija Reuter razširila iz Londona poročilo, da je zavezniški glavni stan v Severni Afriki sporočil, da so bila izvršena uspešna izkrcanja ameriških čet na obali Severne Afrike v bližini dveh glavnih ciljev, označenih v operacijskem načrtu. Kolikor je mogoče doznati, sta ta dva glavna cilja trenutno v bližini Orana in Alžira. Po poslednjih vesteh iz Orana je bil poskus izkrcanja odbit in sta bili pri tem potopljeni dve angleški torpedovki. V Alžirju pa so v samem mestu slišali pokanje topov in regljanje strojnic vzhodno in zapadno od mesta tekom dopoldneva. Iz tega bi se dalo sklepati, da so se severnoameriške čete izkrcale na obali na obeh straneh mesta in da so naletele na odpor, čigar obsega in učinkovitosti še ni mogoče ugotoviti.

V francoskem Maroku je po informacijah iz Vichyja izbruhnil degolistični upor. Ob 12.30 je agencija Transradio sporočila iz Vichyja v New York, da so edinice francoskega brodovja v alžirskih vodah stopile v akcijo.

* * *

Hude anglosaške izgube na morju

Berlin, 7. nov. s. Iz vojaškega vira se doznavajo nekatere podrobnosti o potopitvah, ki so jih v zadnjih časih izvršile nemške podmornice in o katerih je poročalo posebno poročilo 5. novembra. Ena izmed ladij, ki je bila potopljena ob vzhodni ameriški obali, je bila veliki parnik »Zaandam« z 10.909 tonami, ki so ga postavili v službo l. 1939. To ladjo, ki je pripadala družbi »Holand-Amerika Line«, so Američani po vstopu v vojno zaplenili. Prevažala je lahko tovor 9000 ton in razen tega še 100 potnikov. Prav tako je bil pred obalami Zedinjenih držav potopljen britski tovorni parnik »Elmdale«. Ta ladja je odrivala 4920 ton in so jo postavili v službo šele prejšnje leto. Pripadala je brodarski družbi »Morison« v New Castlu. Parnik »East Indian«, ki je pripadal družbi »Ford-Motor« je odrival 8159 ton in je postal žrtev torpeda nemške podmornice ob robu Indijskega oceana. Fordova družba, ki je lastnica brodovja 11 parnikov za prevažanje surovin, je z »East Indianom« izgubila eno izmed svojih največjih ladij. Na istem morskem področju je bil potopljen tudi brazilski tovorni parnik »Porto Alegre« s 5187 tonami, ki je pripadal neki brazilski brodarski družbi v Rio de Janeiru pod britskim nadzorstvom.

V bližini otoka Jan Mayen v grenlandskih vodovjih je bila potopljena nova britska tovorna ladja »William Clark« s 6800 tonami. Ta ladja se je po enem torpedu potopila v nekoliko minutah z visokimi stebri dima.

Tuja letala nad Švico

Bern, 7. nov. s. Oficielni komunike objavlja, da so ponoči okrog 3. tuja letala preletela Švico okrog Ženeve. Proglašen je bil alarm.

Hitler o vojnih uspehih in vojnih ciljih

Velik kancelarjev govor v Monakovu — Gotovost zmage, ki bo popolna in totalna — Uničenje plutokracije in boljševizma

München, 8. nov. s. Ob priliki obletnice zgodovinskega »Pohoda na Feldherrnhalle« se je nocoj vršila v münchenu tradicionalna svečanost, posvečena prvim mučenikom narodno-socialističnega pokreta. Kakor že preteklа leta ob podobnih prilikah, je tudi to pot spregovoril Hitler.

V svojem govoru je Führer najprej opozoril na sestanek, ki se je na istem mestu vršil pred 10 leti, dne 9. novembra 1932. Tudi tedaj — je dejal — smo bili angažirani v precej težki borbi, kajti prav poslednja faza borbe za osvojitev oblasti je bila najtežja. Ako bi tedaj ne bili triumfirali, bi Evropa ne bila mogla upirati se boljševiškemu kolosu, ki je že tedaj pripravljal ogromno oboroževanje, in verjetno bi Evropa danes ne obstojala več.

Zmaga pripade onemu, ki je je najbolj vreden

Hitler je poudaril, da je bila stranka takrat že blizu zmage, ne da bi za to kdo vedel. Vedeli smo samo, je dejal Hitler, da bomo zmagali za vsako ceno. Usoda in božja previdnost dajeta zmago onemu, ki je je najbolj vreden. Nemčija bi bila mogla zmagati tudi leta 1918, toda nemški narod tedaj ni bil vreden zmage. V tej vojni pa stvari povsem drugače stoje. V treh letih etične borbe je Nemčija nanizala vrsto zmag, ki nimajo primera v zgodovini. Morda bo kdo vprašal, zakaj se borimo na tolikšne razdalje od domovine. Odgovor je na dlani: Zato, da rešimo domovino strahot vojne, zato, da bi bile grozote čim dalje stran od našega naroda. Bolje je imeti in držati bojišče 2000 km od mej rajha, kakor v neposredni bližini teh mej ali na mejah samih.

Leto 1918 se ne bo povrnilo

Velika napaka naših sovražnikov je njihova domneva, da bi se še enkrat moglo ponoviti leto 1918. V tedanji Nemčiji smo imeli najbolj neorganiziran narod na svetu. V sedanji narodno-socialistični Nemčiji, pa imamo najbolje organizirani narod na zemlji. Viljem II. je bil slaboten človek, jaz pa sem mož, ki ne poznam besede »kapitulacija«. Nemčija poslednje vojne je položila orožje ob tričetrt na 12., jaz pa ga nameravam položiti šele 5 minut po 12. uri. Množice ljudi, ki se bore in delajo na naši strani, daleč prekašajo po številu one v sovražnem taboru. Postojanke, ki jih je danes dosegla Nemčija, so takšne, da bi bilo bedasto misliti, da je mogoče poraziti Nemčijo.

Hitler je v tej zvezi obudil spomin na izvor konflikta in je izrazil svoje veselje nad tem, da je Poljska tedaj odbila plemenito ponudbo tretjega rajha. Tedaj mi to ni bilo všeč, toda danes hvalim božjo previdnost, da se je vse tako izvršilo. Ako bi bila Poljska sprejela moje predloge, bi se sicer bili mogli posvetiti programu konstruktivnih del, mirovnemu programu in morda ne bi bil izdal za okrepitev vojske onih vsot, ki so bile v ta namen potrošene. V tem primeru bi nekega lepega dne izbruhnil vihar na vzhodu, ki bi bil zajel nas in vso Evropo.

Krvni doprinos narodnih socialistov

Hitler je nadalje pripomnil, da je dvakrat ponudil roko sprave nasprotnikom, da pa je bila ta njegova ponudba vselej odbita. Po poslednji odbiti ponudbi je bila zame zadeva dokončno likvidirana. Sleherna naša nadaljnja mirovna ponudba bi bil namreč tolmačena kot znak slabosti. Od onega trenutka dalje je bilo zame jasno, da mora eden izmed obeh svetov v borbi propasti, in ker Nemčija ne pade, potem je jasno, da bo moral propasti sovražni svet.

V tej zvezi je Hitler opozoril na ogromni krvni doprinos, ki so ga rjave srajce doprinesle v tej vojni. Nič manj kot 39 poslancev rajha je padlo na bojnih poljanah in na tisoče rjavih srajc se je žrtvovalo za domovino.

Zmaga bo popolna in totalna

Njihove žrtve niso bile zaman. Ogromna borba, v katero smo zapleteni, je nadaljeval Hitler, se bo to pot zaključila s popolno in totalno zmago. Kompromisnih rešitev ni, ne moremo si jih predstavljati. Kakor sem že omenil, je bila naša poslednja mirovna pobuda napravljena leta 1940. Od tedaj dalje zasledujemo z neuklonljivo voljo samo še poslednji cilj: uničenje sovražnika, obenem pa tudi uničenje one židovske internacionale, ki si je bila zastavila za svoj cilj uničenje evropske rase. Kakor sem že nekoč izjavil, pa ne bo uničena evropska, temveč židovska rasa. Vsi v Evropi se danes že zavedajo, kakšno smrtno grožnjo je predstavljala ta internacionala, kar dokazuje med drugim dejstvo, da so še mnogi drugi podvzeli podobne ukrepe kakor mi, da bi rešili svoje narode pred to zahrbtno nevarnostjo. Vedno so se norčevali iz mene, zaradi mojih prerokovanj, tudi nekateri notranji sovražniki, na prvem mestu Židje, toda oni so že pred časom izgubili voljo, da bi se še nadalje norčevali in prav kmalu jo bo izgubila tudi ona mednarodna židovska klika, ki je sanjala o tem, kako nas bo uničila, in ki namesto tega vidi, kako se neizbežno bliža njen konec.

Hitler je nato nadaljeval: Odločeni smo, da vodimo borbo do kraja. Kakšni pa so izgledi te borbe: Ali je kak razlog, da bi dvomili o končnem triumfu? Sovražna propaganda se poslužuje vseh mogočih slepil in vseh mogočih poskusov v nadi, da bi v lastnem narodu vzdrževala utvaro zmage. Ni izključeno, da takšna slepila in takšni poskusi le dosežejo kak učinek. Naivnost in neumnost nekaterih narodov sta brezmejni. Nekaj pa je gotovo, namreč to, da sovražna propaganda ne bo nikdar dosegla svojega drugega cilja, ako je to njen cilj, da bi namreč omajal vero v gotovost zmage v našem narodu.

Po Volgi ne plove niti ena sovjetska ladja več

Trditve Moskve so več ko znane. Število nemških letal, ki naj bi jih sestrelilo rdeče letalstvo, je ugotovljeno tako visoko, da če bi vse te številke sešteli, bi danes ne imeli niti enega letala več. Isto lahko rečemo o potopljenem brodovju, o divizijah itd. Od časa do časa pa vendarle priznajo, da je bilo neka bojna črta opuščena ali pa neko mesto evakuirano. In tako se je zgodilo, da smo po vseh teh »evakuacijah« prišli do Volge in do Kavkaza.

Prav tako je zanimiva utvarna metoda sovražne propagande, ki je v tem, da nam pripisuje same strateške napake. Stalingrad? Po mnenju nekaterih strategov je bila usodna zmota, kakor naj bi bila, ako se še spominjate, takšna usodna zmota tudi zasedba Narvika. Med tem pa nas tolaži skromno zadovoljstvo ob ugotovitvi, da prav zaradi vseh teh »usodnih napak« niti ena sovjetska ladja ne plove več po Volgi. Istim »napakam« se moramo zahvaliti, da smo dobili v svoje roke na eni strani vse prostranstvo tostran in onstran Dona, na drugi strani pa ono do reke Terek, to se pravi ukrajinsko in kubansko žitnico, ki je morda največja na svetu, razen tega rudnike mangana, največje petrolejske rafinerije ter petrolejsko področje, ki predstavlja, čeprav ga trenutno še ne moremo izkoriščati, za sovražnika izgubo 10 milijonov ton petroleja. Očitajo nam nadalje, da počasi prodiramo. Toda v pogledu hitrosti je naša vojska dala zglede, ki nimajo primere v zgodovini. Ako sedaj tu in tam napredujemo sorazmerno počasi, vendar sistematično, pomeni to, da hočemo doseči največje uspehe z najmanjšimi žrtvami. Ako pa hoče tudi sovražnik napadati, nimamo proti temu nič. Naj to le dela! Mi ga puščamo, da še bolj izkrvavi.

Odločilne uspehe dosegajo sile Osi

Omenjajoč britansko ofenzivo v Egiptu, je Hitler ironično pripomnil: Ali niso že enkrat Britanci napredovali v puščavi? In ali se niso potem spet umaknili? Važno je doseči odločilne uspehe. Te uspehe pa dosegamo mi.

Nad 20 milijonov ton sovražnega brodovja potopljenih

Omenjajoč še nadalje sovražno propagando, je Hitler pripomnil, da veljajo podobne ugotovitve tudi glede vojne proizvodnje. Kakor je znano, operira v tem pogledu sovražna propaganda s presenetljivimi številkami, s čudovitimi »odkritji in astronomskimi proračuni«. V javnosti bedakov taka metoda lahko doseže kak uspeh. Nesreča pa je v tem, da potem dejstva porušijo te zgradbe iz papirja in da odpro oči tudi najbolj trdoglavim iluzionistom.

Navajajoč izjavo, ki jo je podal Churchill pozimi leta 1939-40, po kateri naj bi bila nevarnost podmornic že odstranjena, je Hitler pripomnil, da je bil tedaj zaposlen le majhen del nemškega podmorniškega brodovja na raznih morskih področjih; večina tega brodovja je čakala doma v svojih oporiščih, da je bilo omogočeno šolanje posadk, ki bi nam bile potrebne pri kasnejši množestveni proizvodnji podmornic. Tudi v tej zvezi so dejstva zelo zgovorna. Doslej smo potopili nad 20 milijonov ton sovražnega brodovja, kar daleč presega celokupno tonažo v vsej prejšnji svetovni vojni potopljenih ladij. Število podmornic pa danes daleč presega ono v prvi svetovni vojni. Razen tega gradimo vsak dan boljše orožje.

V nadaljevanju je Führer dejal, da v tako gigantski borbi ni mogoče zahtevati, da bi se uspehi dosegali v serijah. Glavno je, da dosežemo postojanke, s katerih lahko sovražnika napademo in premagamo, ter da te postojanke držimo v svojih rokah. Gotovo je, da nam nihče več ne more odvzeti, kar že imamo. Kamor je naš vojak stopil, tja ne more nihče več položiti svoje roke. Med mnogimi zavezniki — Hitler je v tej zvezi imenoval na prvem mestu Italijane — imamo pravo svetovno velesilo, ki naj bi bila po sovražni propagandi prav tako žrtev verige porazov, namreč Japonsko.

Nesramne Rooseveltove trditve

Ako torej proučimo položaj, imamo dovolj razlogov, da gledamo z zaupanjem v bodočnost. Danes smo bolj pripravljeni kakor lansko leto, in sicer bolj pripravljeni, da smo kos vsaki morebitnosti, ki bi nam jo moglo prinesti zimsko vojevanje v Rusiji. Kar se je pripetilo lansko leto, se ne bo zgodilo nikdar več. Iz zelo hude preizkušnje v letu 1941-42 smo izšli močnejši kakor kdajkoli. Nemčija bo bolj kot kdaj koli doslej v stanju, da parira udarce in da preide v protinapad. Izid borbe pa je gotov.

Kakor je znano, je Roosevelt svoj napad na francosko Severno Afriko utemeljil s trditvijo, da mora braniti ta ozemlja pred Nemčijo in Italijo. Bilo bi nevredno izgubiti eno samo besedo ob taki nesramni trditvi. Roosevelt je nedvomno šef vseh gangsterjev. Mi lahko v polni meri zaupamo ne le našim oboroženim silam, temveč tudi mogočni notranji fronti in oni mogočni delavni skupnosti, ki jo predstavlja narodno socialistična stranka.

Danes je narodno socialistična skupnost en sam trden blok, ki izžareva svojo silo tudi na bojišču. Naše oborožene sile postajajo namreč vedno bolj narodno socialistične. Junaštvu milijonov bojevnikov pa odgovarja vztrajno delo na notranjem bojišču. Nimamo zlata, toda imamo ogromno silo dela, svete delavnosti in volje. In to je, kar v bistvu odloča usodo vojne. Kaj pomaga Američanom njihovo zlato? Služi jim kvečjemu za to, da si delajo iz njega umetno zobovje. Prav radi pa bi s svojim zlatom plačali marsikaj, ako bi imeli 10 tvornic sintetične gume.

Razen tega smo se na vzhodu polastili ogromnih virov surovin in proizvodov vseh vrst, ki nam bodo dovolili, da nadaljujejo vojno za vsako ceno. Seveda sadov teh virov še ne vidimo, a naši nasprotniki naj nikar ne mislijo, da smo ostali pasivni in z rokami v žepu pred porušenimi tvornicami, pred rudniki in drugimi industrijskimi napravami. To leto smo delali in mnogo delali, nele za nas, temveč za vso Evropo, kajti te vojne ne bijemo samo za Nemčijo, temveč za ves kontinent. In prav zato smo našli toliko prijateljev na celini.

Evropa brez britanskega varuštva

Bližajoč se koncu svojega govora, je Hitler dejal: Moj nepreklicni sklep je, da naj bo mir, ki bo končno le moral priti, za Evropo mir brez britanskega varstva. V zvezi s to vojno se evropski kontinent, ki je gospodarsko bolj zdrav kakor poprej, pa velik del sveta, ki je bil prej organiziran proti Evropi, sedaj organizira na korist Evrope. Konec te vojne bo imel za posledico zrušenje oblasti zlata in slojev, ki so na zlatu ustvarjali svoje gospostvo in ki so tudi izzvali ta konflikt.

Tovariši v naši stranki morajo biti nezlomljivi nosilci te naše nezlomljive vere v končno zmago. Danes je na kocki sam obstoj nemškega naroda. Našim sovražnikom ne moremo več odpuščati. Ali pademo mi ali oni. Tega se popolnoma zavedamo in hladno zremo resnici v obraz. Sovražnik se moti, ako misli, da bi nas mogel obraniti ali utruditi ali nas samo za milimeter odstraniti od naših ciljev. Prišla bo ura, ko mu bomo vrnili njegove bombe z močnimi obrestmi. Ne mislite, da mi je bilo lahko pri srcu, ko sem v teh poslednjih mesecih gledal na britanska bombardiranja nemških mest. Niti ena sama nemška bomba ni padla na Pariz. V Varšavi smo petkrat ponovili ukaz o predaji ter zahtevali evakuacijo žena in otrok, preden smo začeli potrebno letalsko bombardiranje. Angleži so lahko prepričani, da sem si zabeležil vse njihove bombe. Spoznali bodo to ob ugodnem trenutku. Spominjam tudi na to, da se iznajditeljski nemški duh ni med tem izgubil. Prejeli bodo strahotne odgovore.

Hitler je zaključil s gorečim pozivom navzočim, naj imajo vedno pred očmi, da gre v tej vojni za vse Nemce za boj na življenje ali smrt in da naj v tem smislu usmerijo svoje delo.

Kralj Mihael — simbol rumunske edinosti

Bukarešta, 9. nov. s. Ob priliki godu kralja Mihaela je mesto v zastavah in listi posvečajo kralju članke, v katerih opozarjajo zlasti na slavo rumunske vojske v protiboljševiški vojni in osvoboditev dveh rumunskih pokrajin, ki so se vrnile v domovino junija 1940. Nadalje pišejo, da je država od 6. septembra 1939 dalje, odkar je kralj Mihael stopil na prestol, izvršila gigantsk napredek na vseh področjih človeškega udejstvovanja. Vsi listi nadalje ponatiskujejo poslanico podpredsednika vlade prof. Antonesca, v kateri ta med drugim poudarja, da je vladar, čigar vladanje se je začelo v dobi, ko je bila država v izrednih težkočah, danes simbol narodne edinosti in jamstvo rumunske kontinuitete.

Listi objavljajo v tej zvezi tudi članke polne simpatij in vdanega priznanja o podpredsedniku vlade prof. Mihaelu Antonescu, ki tudi danes obhaja svoj god. Pri tem opozarjajo zlasti na njegovega požrtvovalnega duha, ki se ves posveča delovanju vlade.

Bukarešta 8. nov. s. Rumunska vlada se je na svoji včerajšnji seji bavila z vprašanjem investiranja kapitalov in narodnih virov. Podpredsednik vlade prof. Antonescu je izjavil, da morajo biti vsi gospodarski napori v Rumuniji, ki je sedaj v vojnem gospodarstvu, podrejeni vojni in potrebam oboroženih sil. Enake napore je treba izvršiti, da se industriji dajo na razpolago potrebne surovine za vojno proizvodnjo. Gospodarski napori države morajo biti torej totalitarni, in to zaradi vojnih potreb. Izvedba načrtov za javna dela splošno državnega interesa bo preložena na kasnejši čas.

Kulturna izmenjava med Nemčijo in Rumunijo

Bukarešta, 8. nov. s. Med Nemčijo in Rumunijo je bil podpisan kulturni dogovor, ki predvideva ureditev izmenjave na znanstvenem, umetniškem, leposlovnem, zgodovinskem in radijskem področju.

Junaško dejanje dveh kmečkih fantov

Čeprav neoborožena sta zgrabila zloglasnega komunističnega terorista Vinka Zajca

Ljubljana, 9. novembra

Iz Stične poročajo, da se je dvema neoboroženima fantoma posrečilo ujeti znanega terorista in komunista Vinka Zajca iz Oselce pri Krki. Ko so ljudje zvedeli, da je Zajec ali po domače Vencajz, ujet, so si oddahnili, saj sta se ga bali vsa stiška in krška župnija. Ljudstvo občuduje pogumna fanta, ki sta tvegala svoje življenje.

Včerajšnji »Slovenec« poroča, da je bil Vencajz star komaj 21 let. S svojo krvoločnostjo se je tako odlikoval, da so mu komunistični teroristi poverjali najbolj krvava dejanja. Njegov delokrog je bil predvsem na Polževem, kjer je poveljeval Stanko Semič s partizanskim imenom Daki, španski prostovoljec, po poklicu pek z Blok.

Ko je prišlo do zloma, je Stanko Semič zbežal s Polževega. Ostal pa je tamkaj Vencajz, ki se mu je pridružilo še nekaj mož. Skupno z njimi je nastopal na lastno pest in rogovilil z njo po gozdovih okoli Krke in Stične. Ljudje so se ga bali kot živega vraga.

Vencajzu bi morda uspevalo še dolgo strahovati mirne prebivalce, da nista dva fanta napravila spretno njegovemu terorističnemu početju konec. V petek, 30. oktobra zvečer sta ga srečala ob robu gozda, komaj 5 minut od Oselce. Vencajz ni slutil nevarnosti, ker je mislil, da ima pred seboj dva somišljenika. Ko so se nekaj časa razgovarjali, ga je eden izmed fantov močno zgrabil za roke in mu jih sklenil za hrbtom. Obenem ga je razorožil.

Vencajz, ki na napad ni bil pripravljen, je bil strašno presenečen. Takoj se je vdal v svojo usodo in se niti ni upiral aretaciji. Prosil je fanta, naj ga peljeta k nekemu kmetu, ki živi na Muljavi. Fanta sta njegovi želji ustregla. Vencajz je prosil kmeta, naj mu podari kakšne hlače, ker je bil že ves razcapan. Kmet pa njegovi prošnji ni mogel ustreči. Pač pa je napregel konja in odpeljali so Vencajza na Krko.

S tem je Vencajzove žalostne kariere konec. Kako daleč se je spozabil ta pokvarjeni terorist, kaže tudi ljudska trditev, da je dvignil morilsko roko celo proti svojemu bratu Tonetu in sestri Angeli. Za vsa dejanja bo sedaj prejel plačilo, kakor ga bodo gotovo prejeli tudi vsi, ki jim sedaj še ni mogla ljudska pravica do živega.

Kramljanje o naših sezonah

Ljubljana, 9. novembra.

Reči bi bilo treba: začela se je sezona — začetka sezon, tistih zimskih sezon, ki jih je toliko, kakor da se začne vsak dan druga. Kar pa se tiče te lepe besede, ki je seveda tujka — a česar se meščani ne zavedajo — naj povemo, da je kmetje sploh ne potrebujejo. Na deželi se začne vse neposredno: pomlad (ne pomladna sezona), žetev (ne sezona žetve), trgatev (ne sezona trgatve), zima (in ne morda sezona snega). Pri nas je pa vse razdeljeno na sezone. Vse leto govorimo o raznih sezonah. Čim posije spomladi solnce, se začne »pomladna sezona«, potem pa slede vse druge neštete, ki jih imenujemo n. pr.: kopalna, počitniška, izletniška, sportna, deževna, blatna, sezona kislih kumar, sezona slamnikov, sezona lepega vremena, pasjih dni, sezona jagod, sadna, sezona birme, sezona prahu itd. Še mnogo več sezon se pa začenja pred zimo: šolska, sadna, koncertna, gledališka, plesna, sezona tečajev, sezona portugalke in cvička, kislega zelja, gobarska, kostanjarska sezona in letos tudi sezona čebule. Kmalu se bo začela tudi Miklavževa sezona, a še preden se bo dobro končala, bo že nastopila božična. Zdaj se pa torej začenja sezona vseh teh jesenskih in zimskih sezon, ki bi lahko imele skupno ime: sezona kihanja.

Vse sezone so vsebine življenja meščanov. Vse njihovo življenje je vklenjeno v sezone; sužnji sezon so, neprestano se morajo ravnati po njih in nobene ne smejo prezreti. Vsaka sezona predpisuje poseben obred in podvreči se mu moraš z vsemi posledicami. To velja seveda tudi za sezono kihanja. Izmed vseh sezon je ta menda najbolj vplivna in temelje meščanskega življenja pretresujoča. Z njo moraš računati kakor s pratiko. Združuje nas vse v veliko, povsem enako kihajoče občestvo; nobene razlike ni med nami. Kihajo gospodje, ki skrivajo nosove v kožuhe; kihajo blagorodne dame, ognjene v pristno ali ponarejeno krzno. Kihajo odrasli in kihajo tudi dojenčki v svojih voziščkih. Kihajo meščani, ki jim je barometer v Zvezdi os življenja. Glavno pa je, da ljudje kihajo povsod in ob vsaki priliki. Kihajo ob najbolj dramatičnih in liričnih trenutkih v gledališču; kihajo v cerkvi, ko vlada najgloblja tišina; kihajo v kinu, ko vsi gledalci pridržujejo sapo; kihajo v kavarni — sosedu v čaj; kihajo na tramvaju tako silovito, da te zračni pritisk vrže kakor ob eksploziji. Nihče se ne ubrani kihanja z vso svojo dostojanstvenostjo in blagorodnostjo. Dama se ne more zadržati, pa kihne prav v trenutku, ko ji prijatelj poljubuje ročico. Gospodinje kihajo, ko pripravijo obraz v najslajši smehljaj ter se odkrijejo pred znanci. Kihne dijak, ki bi se moral izkazati z učenim odgovorom pred profesorjem. Kihne ženin, ko prosi bodočega tasta za roko njegove hčere. Sploh ljudje radi kihajo ob vseh slovesnih trenutkih, ne da bi sicer zanemarjali vsakdanje kihanje. Po skromnih močeh kihajo kolikor morejo in kadar koli se jim posreči.

Veliki dan kihanja je pa nedelja. Tega dneva se veselimo ves teden. Ne morda zgolj zaradi tega, da bi se do mile volje nakihali in izkihali doma ter pregnali nahod na poplavi čaja in znoja, s tabletami, praški in ovitki. Kdo bi pa mogel prenesti tako veliko žrtev, da bi ostal v postelji zaradi nahoda?! Značilnosti nahoda (res imenitno ime bolezni, ki si jo nahodiš) je, ne le, da bolnik kiha, smrka in hrza ter neprestano vlači sam sebe za nos — značilnost te bolezni je, pravim, da bolnik ne strpi doma. Niti tisti, ki si vse leto najbolj goreče žele, da bi vsaj navidez zboleli ter si tako pridobili pravico bolniškega dopusta, so nahodno silno živahni, podjetni ter delavni. Šele tedaj se spomnijo, da niso bili že od zadnjega nahoda v gledališču. Nepremagljiva sila jih vleče tja, kjer je čim več ljudi: v zabavišča, v natlačeni tramvaj, v gledališče, kino in celo v pisarno. Neznani povzročitelj nahoda je genijalna bakterija, ker prisili človeka, da tako vneto skrbi za njeno razširitev ter množitev. Po tem, kako skrbimo, da bi se nahod »v sezoni nahoda« čim bolj razširil, bi ga smeli imenovati tudi navoz, saj ga širimo z vsemi prometnimi sredstvi in ga razvažamo, ne le raznašamo. Nahod si najlaže »navoziš« zlasti na tramvaju. Zdi se, da povzročitelj bolezni zelo ceni vse pridobitve tehnike, posebno elektrifikacijo in motorizacijo.

Včeraj smo se seveda, kar nas je nahodnih, vsi trudili, da bi razvozili, raznosili in razkihali čim več nahoda, ker je bila pač nedelja in razen tega še lepa. Kdor pa ni bil nahoden, si je vsaj prizadeval, da bi nahod ujel, si ga nahodil ali našel. Sezono je treba spoštovati in dobro izkoristiti sleherno priliko. Sicer je to šele začetek vesoljnega kihanja, saj bo sezona trajala najmanj pol leta, zato se naj nihče ne pritožuje, komur se doslej še ni posrečilo dovolj gromko kihniti. Dovolj bo primernih nedelj, mnogo primernejših od te, ko nam solnce ne bo kvarilo nebeškega užitka kihanja.

Iz pokrajine Trieste

— **Prefekt v Trstu eksc. Tamburini** je posetil prehranitvene zavode in urade. Ogledal si je skladišča prehranitvenega konzorcija v ulici Lavatoio ter urad za razdeljevanje moke v ulici Rossini. Zanimal se je podrobno za poslovanje pri vskladiščenju ter razdeljevanju moke.

— **Zvezni Tajnik na nadzorstvenem potovanju. Triestinski** Zvezni Tajnik G. Spungaro je inšpiciral fašije v Postumiji Villi Caccia, Studenu in Bumju.

— **Junaška smrt triestinskega sina.** Na afriškem bojišču je padel višji kaporal Viljem Principe d'Angelo, doma iz Trsta. Uvrščen je bil v 46. motorizirani topniški polk. Bojeval se je na zapadnem in grškem bojišču, nakar je bil na lastno prošnjo uvrščen v oddelek padalcev na afriškem bojišču. Padel je v drzni akciji padalcev, zadet po sovražni strojnici. Pokopali so ga pri Nord-Gebelu.

— **Ponesrečenci.** 66 letna Mariana Kranz iz Albaro Vescova je padla pri prečkanju ulice Ginnastica ter si zlomila levo stegnenico. Na obeh rokah se je poškodoval pri spravljanju soda 62 letni Blaž Della Giacoma iz ulice della Guardia 13. Požgal se je po vratu, obrazu in rokah 12 letni Jakob Giacomini iz Capodistrije. 29 letni Alojz Verani iz ulice Gozzi 5 je prišel pod vlak in je obležal ob tračnicah s poškodbami po vsem telesu. Ponesrečenci se zdravijo v triestinski bonišnici Kraljice Helene.

— **Poročili so se** te dni v Trstu dijak Jurij Skerl in gospodinja Karolina Lipanje, trgovec Nikolaj Campagna in zasebnica Angelina Colangelo.

— **Lep uspeh triestinskega slikarja v Rimu.** V dvoranah »Barcaccia« v Rimu je razstavil svoje umetnine odlični triestinski slikar Ciro Garzolini. Razstavljene slike si je ogledalo številno občinstvo, ki je bilo prijetno presenečeno. Razprodanih je bilo več umetnin. V njegovih umetninah prevladujejo morski, gorizijski in furlanski motivi.

— **Smrt starih Triestinov.** Te dni so umrli v Trstu 81 letni Mihael Skerk, 87 letna Ivana Susich, 67 letni Alojzij Frluga, 87 letna Polisena Caruso ter 80 letna Frančiška Kenda.

Ducejeva nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Mehle Francu in Mariji, Ljubljana, Lahov Stradon 40, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Novi čas zatemnitve

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svoji odredbi z dne 6. junija 1941-XX št. 42 in 1. novembra 1942-XXI št. 199, smatrajoč za potrebno, da se določi nov čas zatemnitve

odreja

Čl. 1. Do novih predpisov se morajo izpolnjevati določbe o zatemnitvi od 18. do 6. ure.

Čl. 2. Neizpremenjeni ostanejo ostali predpisi v smislu odredbe z dne 6. junija 1942-XX št. 42.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino
EMILIO GRAZIOLI

Ljubljana, 9. novembra 1942-XXI.

Iz Spodnje Štajerske

— **Ljudska izobraževalnica v Ptuju.** V slavnostni dvorani Okrožnega doma v Ptuju je bila v četrtek otvorjena ljudska izobraževalnica. Po glasbenem uvodu ptujskega godalnega kvarteta je govoril Hans Wamlek o Štajerski kot deželi glasbe. Ljudska izobraževalnica v Ptuju je tretja na Spod. Štajerskem.

— **Zvezni vodja Steindl na devetih zborovanjih.** V spremstvu okrožnega vodje Doboczkega je govoril zvezni vodja Franc Steindl v nedeljo na zborovanjih krajevnih skupin v Framu, Slov. Bistrici, Oplotnici, Polzeli, Vitanju, v Mislinjah, Ribnici, St. Lovrencu in Rušah. Govoril je med drugim o ukrepih za borbo proti partizanom.

— **Živahno kulturno delo v Celju.** Ljudska izobraževalnica v Celju je pripravila za november bogat spored kuturnih prireditev. Vrsta prireditev se je pričela v četrtek, ko je predaval prof. Gregor Schwarz-Bostonitsch o prostozidarstvu, njegovem bistvu in delu. V torek nastopi dr. Georg Kuhlmann iz Graza na klavirskem koncertu. V četrtek bo obravnaval celjski akad. slikar Anton Klinger vprašanje »Kaj je umetnost?« V torek 17. t. m. bo predaval inspektor Josef Braumüller o zbiranju znamk, v ponedeljek 23. t. m. bo predaval dipl. inž. Mazzoni iz Berlina o Albaniji in njenem prebivalstvu. Prireditve v novembru se bodo zaključile s predavanjem konservatorja dr. Walterja Semetkowskega »o gradbenem licu Spod. Štajerske«.

— **Velika obrtniška razstava.** V soboto dopoldne je bila v Celju otvorjena prva obrtniška razstava, odkar so nemške čete zasedle Spodnje Štajersko. Razstava nazorno prikazuje delo obrtniških mojstrov in vajencev v celjskem okrožju. Nameščena je v 40 prostorih trgovske hiše Stermecki in na nji je zbrano najboljše kar more pokazati obrtniška delavnost in podjetnost. V soboto popoldne je priredil delovno politični urad štajerskega Heimatbunda v okviru razstave v Nemškem domu veliko zborovanje celjskih obrtnikov, na katerih so govorile vodilne osebnosti gospodarskega in političnega življenja. Snoči je bil pa prirejen velik družabni večer obrtnikov, na katerem je nastopilo tudi celjsko diletantsko gledališče z vprizoritvijo Nestrove burke »Lumpacij vagabund«.

— **Veliko zborovanje mariborskih železničarjev.** V četrtek zvečer je bilo sklicano v Mariboru veliko zborovanje železniških uslužbencev in delavcev, katerega sta se udeležila tudi gauleiter dr. Uebereither in zvezni vodja Steindl. Posebno obeležje je pa dala zborovanju navzočnost državnega tajnika za železnice dr. Ganzemüllerja iz Berlina. Zborovanje je bilo v veliki svečano okrašeni delavnici, kjer so se zbrali v velikem številu mariborski železničarji. Najprej je spregovoril dunajski železniški direktor dipl. inž. Töpfer, ki je na podlagi osebnih izkušenj nazorno opisal položaj na Spod. Štajerskem do zloma po prvi svetovni vojni. Vse drugače je v tej nemški deželi zdaj, ko je obnovitveno delo večinoma že končano. Inž. Töpfer je naglasil, da je za vsakega spodnje štajerskega železničarja razumljivo, da govori nemško in da se zaveda naloge, ki jo mora izpolniti za zmago. Potem je govoril državni tajnik dr. Ganzemüller, ki je izrazil svoje zadovoljstvo in veselje nad dosedanjim delom mariborskih železničarjev. V nasprotnem taboru pogosto tako imenovane generale čas, prostor in lakoto, bomo premagali nemški železničarji.

— **Ljudske knjižnice. V Grazu je centrala za vaške knjižnice.** Vodi jo vladni svetnik J. Passini. Iz te centrale dobivajo knjige, revije in liste tudi vaške knjižnice na Spod. Štajerskem, ki jih tudi sama ustanavlja. Letos je ustanovila na Spod. Štajerskem že 190 ljudskih knjižnic, več jih pa namerava še ustanoviti. Največje knjižnice je ustanovila v Mariboru, Celju in Ptuju. Vsaka obsega najmanj po 10.000 zvezkov. Vaške knjižnice imajo pa povprečno po 1000 knjig.

— **60letnica vseučiliškega profesorja Kleinmayerja.** Te dni je proslavil 60letnico rojstva vseučiliški profesor Hugo Kleinmayer, rojen v Mariboru. Njegovi predniki so bili znani koroški tiskarnarji in založniki. Leta 1925. se je habilitiral na graški univerzi, kjer predava še zdaj na katedri za nemščino in literaturo.

— **Moderno sportno igrišče v Konjicah.** Mladi voditelji štajerskega Heimatbunda in občinski uslužbenci v Konjicah so žrtvovali mnogo brezplačnega dela, da so zgradili moderno sportno igrišče in kopališče.

Nova umetnostna razstava v Jakopičevem paviljonu

Včeraj je bila otvoritev — Slikarja Kregar in Omersa ter kiparja Zdenko Kalin in Putrih razstavljajo 69 del

Ljubljana, 9. novembra

Jakopičev razstavni paviljon ob vhodu v Tivoli je včeraj znova odprl svoja vrata. Tokrat ga je okrasila s svojimi najnovejšimi deli četvorica mladih, vendar že znanih in priznanih slovenskih likovnih umetnikov. Zdenko Kalin in Karel Putrih razstavljata plastike, Kregar in Omersa pa slike.

Kot otvoritev, ki je bila napovedana za 11. uro, se je zbralo številno izbrano občinstvo. Prišli so zastopniki vseh krogov ljubiteljev naše likovne umetnosti, ki so si z zanimanjem in vidno vzradoščeni ogledali razstavljene umetnine, so se takoj razšli po razstavnih sobah, v katerih je skupno razstavljenih 69 del.

Največji delež je prispeval slikar **Stane Kregar,** ki razstavlja 29 olj. Med njimi je mnogo portretov in tihožitij. Izredno privlačne, ker verno in živo podane, so zlasti njegove »Cinije« in »Potonike«, pa tudi med ostalimi slikami so biseri, ki pričajo o slikarjevih sposobnostih. **Nikolaj Omersa** je razstavil 18 slik. Razen 3 pastelov so sama olja, med njimi poleg portretov in tihožitij tudi nekaj motivov iz Ljubljane («Univerza«, »Nabrežje«) in drugih pokrajinskih slik. Tudi Omerzova dela pričajo o visokih tvornih kvalitetah njihovega stvaritelja.

Med slikami ob stenah ali pa na podstavkih sredi dvorane sta v skladnem odnosu do slik razstavila svojo plastiko Zdenko Kalin in Karel Putrih. **Kalin** predstavlja občinstvu 11 del iz mavca, marmorja in žgane gline. Pozornost zbujata zlasti potreta naših pesnikov Otona Župančiča in dr. Al. Gradnika, prav tako pa Janeza Cesarja. Gotovo se bo kritika najpovoljneje izrekla tudi o vseh ostalih, saj ima Kalin s svojimi deli magično privlačno silo na gledalca. Njegova ustvarjalna sila je dosegla že izredno kvaliteto. Tokrat razstavlja 11 del in je med njimi samo en mavec, vse drugo je žgana glina. Od znanih oseb sta razstavljena tudi portreta arhitekta Rohrmanna in ge. Save Severjeve.

Razstava je v celoti zelo skladno urejena. Sredi viharjev današnjih dni je živ dokaz vitalnosti in ustvarjalne sile naše umetnosti, ki v svojih odmaknjenih, mirnih kotičkih vzdržuje mostove v lepšo [illegible] bodočnost. Talenti, ki so nam tako naglo in bohotno zoreli v prejšnjih dneh, predstavljajo danes že kader mladih mojstrov, ki bodo nedvomno še bogato oplodili in tehtno vplivali na razvoj naše umetnosti. Likovni tvorci pa potrebujejo v tej smeri vsestranske podpore svoje sredine, pa bi bilo občinstvo ne samo, da si razstavo ogleda po svoji kulturni dolžnosti, temveč da umetnike podpre z nakupom domačih kvalitetnih del.

Razstava bo odprta do 3. decembra.

Z Gorenjskega

— **Novo industrijsko podjetje v Kranju.** V Kranju je bilo ustanovljeno novo industrijsko podjetje, ki se imenuje Gummiwerke, G. m. b. H. Delniška glavnica znaša 1 milijon mark. Tovarna bo izdelovala gumijaste predmete vseh vrst. Podjetje bo trgovalo z gumijastimi izdelki, surovinami in odpadki za izdelovanje gumijastih izdelkov, poleg tega bo pa vulkaniziralo in popravljalo v to stroko spadajoče predmete.

— **Koncert in dve zbirki za zimsko pomoč.** V svečano okrašenih prostorih v tekstilni dvorani v Litiji je bil prirejen oni dan dobrodelni koncert v korist zimske pomoči. Dvorana je bila nabito polna. Pri Sv. Križu so pa priredili predzadnjo nedeljo zbirko za zimsko pomoč, ki je vrgla 1273 mark. V Šmartnem pod Šmarno goro so tudi že priredili javno zbirko ter nabrali 440 mark in mnogo knjig.

— **Domžale imajo zopet kino.** Vodja krajevne skupine v Domžalah je oni dan svečano otvoril obnovljeni kino. Svečanosti je prisostvoval tudi okrožni vodja Pilz iz Kamnika, ki je v otvoritvenem govoru poudarjal, da se je kljub velikim težkočam filmski družbi posrečilo pripraviti prebivalstvu prostor za odpočitev in razvedrilo. Nemčija so v svojem delu za obnovo Gorenjske ne pusti motiti.

— **30.000 kg marmelade in sadnih sokov.** Ženska organizacija na Koroškem, v kateri so organizirane tudi gorenjske žene in dekleta je izročila nemškemu Rdečemu križu nad 30.000 kg marmelade in sadnih sokov, ki so jih pripravile žene pod vodstvom oddelka za narodno in hišno gospodarstvo nemške ženske organizacije.

Iz Hrvatske

— **Promet z nepremičninami.** Da se prepreči veriženje z nepremičninami je zvišala hrvatska vlada prenosno takso od 6 na 8% obenem pa uvedla takso od vrednosti nepremičnine.

— **Blagovni promet med Hrvatsko in Rumunijo.** Blagovni promet med Hrvatsko in Rumunijo, ki je šel doslej samo po srbskih tranzitnih progah, gre zdaj tudi po madžarskih. Za nje veljajo iste določbe kakor za tranzit preko Srbije. Uprava hrvatskih državnih železnic je ob razširjenju prometa znova objavila predpise o njem.

— **Novi tečaji za nepismene.** Hrvatska delavska zbornica je otvorila še dva tečaja za nepismene hišne pomočnice. Prijavilo se je prve dni že 60 hišnih pomočnic, ki bodo potem posečale še nadaljevalne tečaje. Zveza hrvatskih zasebnih nameščencev in uradnikov prireja nadaljevalne tečaje, s pomočjo katerih lahko udeleženci zboljšajo svoj družabni in gmotni položaj. Tedaj traja tri mesece. Izpiti po prvem tečaju so pokazali, da so dani vsi pogoji za otvoritev posebnih tečajev, kjer bodo oni, ki so dosegli v nadaljevalnih tečajih najboljše uspehe, še lahko izpopolnili svoje znanje.

— **Vzorna delovna služba.** Na Hrvatskem je bila ustanovljena del. služba z zakonom z dne 31. marca 1941. in sicer po nemškem vzorcu. Med nemško manjšino na Hrvatskem in hrvatsko vlado je bila sklenjena pogodba, po kateri imajo Nemci v hrvatski delovni zvezi svoje organizacije pod svojim vodstvom. Nemška delovna služba na Hrvatskem ima že več taborišč in njena organizacija je naravnost vzorna.

— **Slovaški gostje v Zagrebu.** Odposlanstvo Hlinkove garde iz Bratislave je prispelo v soboto v Zagreb, kjer ostane več dni. Predstavniki ustaškega pokreta so goste prisrčno sprejeli.

— **Pospeševanje čebelarstva.** Gospodar. ministrstvo je sklenilo ustanoviti za pospeševanje čebelarstva v južnih krajih, kjer znaša pridelek medu do 300 ton letno več čebelarskih zadrug in čebelarskih tečajev.

— **Finski film v Zagrebu.** Pod pokroviteljstvom finskega poslanika v Zagrebu so prikazovali zadnje dni v Zagrebu finski film iz osvobodilne vojne »Aktivisti«.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 9. novembra: Bož dar, Teodor.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Bogastvo [illegible]
Kino Sloga: Šola za bojazljivce.
Kino Union: Medeni tedni v troje
Kino Moste: Tosca in Mali planinec.
Simfonični koncert ob 18. v Unionski dvorani.
Umetniška razstava četvorice naših umetnikov: Putriha, Omerse, Kregarja in Zdenka Kalina v Jakopičevem paviljonu.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Radio Ljubljana

SPREMEMBA SPOREDA!

Ponedeljek, 9. novembra 1942-XXI. 18 Prenos javnega simfoničnega koncerta. Dirigent — D. M. Šijanec, solist — A. Dermelj. 19.30 Poročila v slovenščini.

TOREK, 10. NOVEMBRA 1942-XXI

7.30 Slovenska glasba. 8 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slovenščini. 12.45 Pisana glasba. 13 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.10 Pet minut gospoda X. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Simfonična glasba. 14 Poročila v italijanščini. 14.15 Novi orkester vodi dirigent Fragna. 15. Poročila v slovenščini. 17.15 Plošče »La Voce del Padrone — Columbia«. 19 »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben. 19.30 Poročila v slovenščini. 19.45 Lahka glasba. 20 Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.30 Vojaške pesmi. 20.45 Lirična prireditev družbe EIAR: Siviljski brivec — V odmorih: A. Nicotera: Pogovor s Slovenci, zanimivosti v slovenščini. Po končani operi: Poročila v italijanščini.

— **Železniški upokojenci** naj dvignejo »**Prijave za prejemanje draginjskih doklad**«, ki jih morajo predložiti vsi upokojenci in vdove vsako leto pri najbližji edinici (žel. postaji), kjer so v staležu. Upokojenci iz Ljubljane in najbližje okolice Ljubljane dobe prijave na postaji Ljubljana. Prijave mora vsak čim prej vrniti potom postaje železniški direkciji. Opozarjamo, da je na obratni strani Prijave zabeleženo ime posameznega upokojenca.

NAJBOLJŠE ZDRAVILO

— Kako je pa mogel zdravnik tako hitro izlečiti tvojo ženo, ki je bila živčno bolna?

— Nič lažjega. Rekel ji je, da je to znak staranja.

Dobrotnik

Starec sključene postave, skromen in plah, je stal na vogalu in dobrodušno motril berača, ki je čepel tam ves razcapan.

— Ali potrebujete denarja? — ga je vprašal prijazno.

Berač ga je presenečeno pogledal, potem je pa iztegnil roko in pomolil predenj klobuk.

Starec je nekaj spustil v nastavljeni klobuk. Berač je radovedno pogledal v klobuk, da bi videl, koliko je dobil vbogajme. Od presenečenja je kar zazijal.

— Sto lir! je vzkliknil razcapanec in pomahal od veselja z bankovcem. — Sto lir mi je dal! O, bože moj!

In ko je pri uličnj svetilki skrbno ogledoval bankovec, so mu oči malone skočile iz glave.

— Pristen je! — je ugotovil končno. — Ta človek je menda znorel!

— Nekoč sem že slišal nekaj podobnega, — je pripomnil nekdo iz gruče radovednežev, ki so se bili brž zbrali okrog berača. — Na svetu so stari ljudje, ki vse življenje spravljajo in čuvajo vsak belič, potem se jim pa naenkrat zmeša v glavi in ves svoj denar razdele med reveže . . . .

— Evo ga, tam pri oni branjevki se pogovarja s tistim debelim gospodom, — se je oglasil še nekdo iz gruče.

Vse glave so se obrnile tja. Starec se je res pogovarjal z debeluhom nizke postave, stoječim zbegano pred njim. In ta čas, ko je gruča radovednežev gledala ta prizor, je starec odprl svojo torbo in dal nekaj debeluhu. Prijazno se mu je nasmehnil in nadaljeval svojo pot.

Radovedneži, ki jih je bilo vedno več, so radovedno krenili za njim.

— Sto lir! — je zašepetal debeluh presenečeno. — Glejte, ljudje božji, sto lir mi je dal, kar tebi nič meni nič mi jih je dal. Ljudje so pogledali.

— Sto lir! — je ponovil hrepeneče neki mladenič, ki je že dolgo zaman hrepenel az takim papirjem.

Ljudje so jo pa zopet ubrali za starcem, ki je že govoril z gručo fantičev, stoječih na vogalu. Zopet je odprl svojo torbo, vzel iz nje več bankovcev in jih dal fantičem.

Za starcem gredoča množica je neprestano naraščala in kmalu je nastala za njim pravcata gneča.

Potem se je starec zopet ustavil pred staro beračico.

— Vzemite tole, — je dejal in ji pomolil več bankovcev. Malo je manjkalo, da se beračica ni onesvestila, tako je osupnila nad nepričakovano srečo.

Potem se je pa stari gospod naenkrat ustavil pri cirkusu, mimo katerega ju je vodila pot. Jel je čitati spored, nalepljen na oglasnem stolpu. Kar je odprl svojo torbo in pogledal v njo. Zadovoljno je prikimal z glavo, stopil k blagajni, kupil vstopnico in odšel v cirkus.

Ko je blagajničarka opazila za starcem hitečo množico, je brž dvignila telefonsko slušalko in zahtevala iz direkcije pomoč za — prodajo vstopnic.

Kmalu so bile vse vstopnice razprodane, a mnogo ljudi se je moralo vrniti, ker tudi stojišč ni bilo več na razpolago.

Vodja cirkuške skupine, ki je iz garderobe vse videl, si je zadovoljno mel roke. Njegov obraz je bil še vedno dobrodušen, toda zdaj ni bil več niti star niti skljućen.

— No, to smo si dobro izmislili, — je dejal smeje članom cirkuške družbe, ki so se bili zbrali okrog njega. Tu je bil i stari berač i debeluh nizke postave i fantiči i stara beračica — vsi so bili zbrani.

— Tako tako, prijatelji, to bomo še kdaj poskusili. Zdaj mi pa dajte bankovce, da jih spravim, vi se pa urno preoblecite, da začnemo predstavo.

Dotrpela je moja draga žena

KATARINA HAM

vd. PIRC, rojena ZORIČ

po dolgi mučni bolezni, v 69. letu starosti, previdena s tolažili sv. vere.

Pogreb drage pokojne bo v torek, dne 10. novembra 1942, ob 3. uri popoldne z žal. kapele sv. Janeza, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo brala v ponedeljek, dne 16. novembra 1942, ob 7. uri v župni cerkvi Sv. Janeza Krstnika.

Ljubljana, dne 8. novembra 1942.

Žalujoči soprog in ostalo sorodstvo

POMENKI Z VRTNARJI

Najkoristnejša izraba vrtne površine

Mnogi so v zadregi, kako bi razpoložljivo zemljo posejali in posadili tako, da bi imeli skozi vse leto dovolj potrebne zelenjave

Ljubljana, 9. novembra

Glavno letošnje delo v vrtu je končano. Vojni vrtnarji imajo tako za seboj že drugo leto obdelovanja in izkušenj. Mnogo jih je, ki so zadovoljni, da so začeli neglede na koristi, ki jim jih nudi vrt v zvezi vojnimi časi, obdelovati zemljo in tako dobili zopet ožji stik z naravo. Delo jih veseli in cenijo ga kakor najzanimivejši in najkoristnejši sport. Obdelovanje zemlje je zdravo za človeško telo in duha, vodi človeka k urejenemu življenju in k spoštovanju svojega in tujega dela. Ob koncu drugega leta je izkušenj in znanja o raznih zahtevah pravilnega obdelovanja in gnojenja zemlje in zelenjave že znatno več, kakor ga je bilo lani ob tem času. Nekaj s pomočjo lastnega opazovanja in razmišljanja, nekaj s pomočjo opazovanja dela drugih in končno nekaj s pomočjo knjig, mesečnikov in časopisov, kjer izhajajo strok. članki o obdelovanju vrtov, so si že nabrali precejšnjo »zalogo« znanja. Sedaj ga bo mogoče v zimskem času teoretično znovaa dopolniti.

Nekateri se še vedno mučijo z najosnovnejšimi problemi. Med njimi je tudi ta, kako bi si razdelili svoj vrt, da bi na njem pridelali v skladu s svojimi potrebami dovolj zelenjave in sočivja za vse leto. Problem je dovolj tehten, da ga velja posebej osvetliti. Seveda ne moremo dati podrobnih nasvetov in razpravljati o vseh primerih — saj jih je skoro toliko, kolikor je obdelovalcev vrtov — pač pa bomo razpravljali o treh, štirih najtipičnejših. Na podlagi naših ugotovitev bo mogel vsak potem najti s primernim upoštevanjem vseh okoliščin tudi pravilno rešitev zase.

100 m² vrta zadostuje za dve skromni osebi

Sto kvadratnih metrov vrta ali en ar ni velika površina. Mnogim se zdi v zvezi s potrebami znatno premajhna. Temu ne bomo ugovarjali. Vendar je tudi tak kos vrta pogosto zelo dragocen, zlasti, če se moramo odločiti za 100 kv. m. zemlje sredi mesta, ki nam je kar pri roki, ali pa za 200 do 300 kv. m. zemlje na periferiji, ki nam je od rok in so za njenim obdelovanjem velike težave že zaradi izgubljanja časa in tudi nimamo pridelkov, ki so najokusnejši, če jih uporabimo čim jih prinesemo z vrta, vedno pri roki.

V tem primeru je tudi 100 kv. m. vrta upoštevanja vreden kos zemlje, zlasti če leži tako, da je izpostavljen solncu. Vzemimo, da je vrtiček dolg 10 m in širok prav tako 10 m. Če računamo, da so nam za poti med gredicami potrebni pasovi 15 cm, nam je za devet poti potrebne 1.35 m zemlje. Posamezne gredice, ki jih bo 10, bodo torej široke približno 85 do 90 cm. Razen na širi pa bomo gredice razdelili tudi po dolgem. Sredi vrta bo vodila pot. Torej bodo posamezne gredice dolge nekaj manj kot 5 m. Tako bomo imeli na razpolago 20 gredic 0.9 krat 4.6 m. Na sredi vrta razširimo glavno pot v lep krog, v katerega bomo postavili kakšno cvetlično vazo ali pa gojili dišavnice.

Pri izbiri zelenjave, ki jo sejemo na takem vrtičku, moramo predvsem misliti na zelenjavo za začimbo vsakdanje prehrane, ki je torej dnevno potrebna v kuhinji (česenj, čebula, peteršilj, zelena, korenje por in paradižnike. Druge gredice namenimo za zelenjavo, ki jo uživamo samostojno surovo ali kuhano (rdeča pesa, zelje, zeleni fižol špinača, koleraba). Če skrbimo, da gredice ne bodo nikoli prazne in da bodo vedno primerno obdelane in pravilno zalite, bo na tej površini zraslo zelenjave, ki bo zadostovala za dve skromni osebi vse leto.

Po eno gredico bomo izrabili za česenj, rdečo peso, korenje, radič, čebulo, koleraboo, glavnato solato, ohrovt, grah, pore, petršilj, redkev, zeleno in špinačo, po dve gredici pa za zelje, zeleni fižol in paradižnike.

300 m² zadostuje za tri osebe

Drug primer je, če nam je na razpolago vrtič v velikosti 300 kv. m. Z njim moremo kriti potrebe tričlanske odrasle družine v mnogo izdatnejši meri, kakor v gornjem primeru s 100 kv. m. potrebe dvočlanske družine. Vrt bomo razdelili tako, da bomo imeli 40 gredic dolgih 5 metrov in širokih 1.33 m. Za poti nam bo na razpolago 34 kv. m. površine.

Teh 40 gredic posejemo in zasadimo takole (v oklepajih število gredic): česen (1), paradižnik (3), rdeča pesa (2), korenje (1), zelje in karfiola (4), ohrovt (2), nizki fižol (2), fižol preklar (3), zelena (2), špinača (2), koleraba (2), čebula (2), pori (1), grah (2), peteršilj (1), solate vseh vrst (4), krompir (5), kumare (1).

Za štiri osebe 400 m²

Vrt v velikosti 400 kv. m. lahko pridela zelenjave za družino štirih odraslih članov. Vsako stranico pravokotnika razdelimo najprej na polovico. Središča spojimo s središči nasprotnih vzporednih stranic. To bosta glavni poti, ki bosta v obliki velikega križa delili vrt na štiri enake dele. Primerna je taka delitev zato, ker nam bo olajšala pravilen redosled gnojitve. Prvo četrtino gnojimo s hlevskim gnojem, drugo s kompostom, tretjo s kemičnimi gnojili, med tem ko ostane četrta negnojena. Seveda bomo naslednje leto prvo četrtino gnojili s kompostom, drugo s kemičnimi gnojili, tretje ne bomo gnojili, četrto pa bomo gnojili s hlevskim gnojem. Prav tako bomo posevke, ki so bili prvo leto na prvi četrtini, sejali drugo leto na drugo četrtino in tako naprej. V vseh teh majhnih vrtovih seveda ni prostora za rože, niti za sadno drevje in trto. Sadno drevje in trto moremo v špalirjih imeti vzdolž zidane ograje, rože pa ob robu glavnih poti in v krogu glavnega križišča.

Sejali in sadili pa bomo takole:

Prva četrtina: zelena (10 kv. m.) paradižniki (20), zelje, koleraba, ohrov (30) in krompir (40).

Druga četrtina: rdeča pesa (10) korenje (10), čebula in česenj (10), endivija, glavnata solata in radič (20), špinač. (10), pori (10), repa (10), črni koren, pastinak ali drugo po želji (10).

Tretja četrtina: nizki fižol in preklar (50), bob (10), grah (30), artičoke ali po želji (10).

Četrta četrtina: beluši (40), bučke, kumarice (20), vrtne jagode (15), dišavnice (15) in gredica za setve (10).

Samo ob sebi je razumljivo, da bo pridelek v vseh teh družinskih vrtovih odvisen od pravilnega gnojenja in skrbnega obdelovanja. Mi smo hoteli le dati vodilo za približno razdelitev posameznih kultur ob različnih velikostih.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih v kinu Matici in Unionu: ob ½16. in ½18. uri; v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v vseh treh kinematografih: ob 10., ½14., ½16. in ½18. uri!

KINO MATICA TELEF. 22-41

Tenorist Giuseppe Lugo poje arije in popevke v sijajni glasbeni komediji

Bogastvo ni sreča

PRVI ŠLAGER-FILM SEZONE!

KINO UNION TELEF. 22-21

Odlična družabna komedija iz ameriških bogataških krogov

Medeni tedni v troje

Igrajo: Annie Nagel, Warren Hull, Henry Mollison

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Izbrani pevci in glasbeniki radija v filmu

Šola za bojazljivce

V glavni vlogi: Alberto Rabagliati, Carla Del Poggio

DNEVNE VESTI

— **Na polju slave** je padel na afriškem bojišču višji kaporal Atilij Poli. Rojen je bil l. 1920, doma je bil iz kraja Cella Dati pri Cremoni. Bil je vnet pripadnik domačega fašija.

— **Prvi sestanek italijansko bolgarskega melioracijskega sveta.** V ministrstvu poljedelstva in gozdov v Rimu se je sestal na svojem prvem zasedanju svet Italijansko bolgarskega melioracijsk. zavoda. Sestanku je prisostvoval tudi bolgarski opolnomočeni minister v Rimu dr. Karadjov. Najprej je svet izvolil iz svoje srede Zavodovega predsednika v osebi senatorja Natala Prampolinija, za podpredsednika pa prof. Ihijeva, glavnega tajnika v bolgarskem ministrstvu poljedelstva. Nato je razpravljal svet o bodočem zavodovem delovanju. Na svojem prihodnjem sestanku, ki bo v Sofiji v kratkem času, bo razpravljal svet o delovnem načrtu v smislu navodil poljedelskih ministrov obeh držav. Po končanem zasedanju so bili bolgarski delegati sprejeti pri poljedelskem konfederacijskem predsedniku nac. svetniku dr. Hektorju Frattariju.

— **Italijansko rumunska gospodarska pogajanja.** V Rim je dopotovala delegacija rumunskih strokovnjakov, ki se bodo udeleževali pogajanj z italijanskimi gospodarskimi izvedenci. Namen teh pogajanj je poglobitev obojestranskih poslovno gospodarskih stikov.

— **Odlikovanja padlim in poorešanim.** V spomin sta prejela srebrno svetinjo mehaniški vodja III. razr. Lino Ciambastiani iz Capannoria pri Lucci ter Borislav Soldatich iz Susaka. Z istim odlikovanjem so bili počaščeni sledeči pogrešanci: fregatni kapitan Karol Cacheranno iz Lolija; korvetni kapitan Robert Roberti iz Burdonecchie; poročnik vojnega broda Alto Montiani iz Bondena; poročnik opazovalnega broda Armando Pannaria iz Rima; kapitan Gaston Mezzetti iz Rima; kapitan Leopold Bizzoni iz Amatrice pri Rietiju.

— **Nov italijanski dom v Ženevi.** V Ženevi je bil te dni otvorjen novi italijanski dom. Razen predstavnikov prijateljskih držav sta bila navzočna opolnomočeni italijanski minister v Bernu eksc. Tamaro in italijanski generalni konzul v Ženevi Cortese. Zbrana je bila polnoštevilna ženevska italijanska kolonija. Otvoritvene besede sta spregovorila eksc. Tamaro in generalni konzul v Ženevi Cortese.

— **Italijanski tečaji na Japonskem.** V navzočnosti Kr. italijanskega generalnega konzula, rektorja komercialne univerze v Kobe ter vseh univerz. profesorjev in slušateljev je bil na omenjeni univerzi, kakor poročajo iz Tokia, otvorjen tečaj za učenje italijanščine. Rektor je v svojem nagovoru izpodbujal japonsko mladino, naj se posveti vedi in pouku italijanščine. Komercialna univerza v Kobeju je zadnje v Tokiu največja japonska trgovinska visoka šola.

— **Proslava počastitve G. Marconija v Berlinu.** V veliki avli berlinske politehnike je bila prisrčna proslava počastitve slavnega izumitelja G. Marconija, ki so ji prisostvovali številni profesorji ter odlične osebnosti iz kulturnega in političnega življenja. Genij G. Marconija so proslavljali rektor prof. Niemezik, italijanski poslanik v Berlniu Alfieri in prof. Geiger od berlinske politehnike. Prikazali so ga kot velikega sinu Italije ter velikega dobrotnika človeštva.

— **90 letnik, ki še vedno vneto prepeva na koru.** Iz Castelfranca Veneta poročajo. Te dni dopolnjuje svojo 90 letnico rojstva Bartolo Bertoncini, ki ga poznajo po vsem okolišu Castelfranca. Je še povsem krepak, zdrav in veder starček, ki opravlja svoje delo v istem obsegu ter z isto uspešnostjo, kakor pred 40 leti. Med tem delovanjem je tudi ono torišče, ki ga je bil vzljubil 90 letnik že v rani mladosti. V mladih letih je bil Bertancini odličen tenorist. Njegov tenorski zvok je postal sicem mehak in nežen, toda Bertoncini ni ne hal prepevati in nadaljnje še danes z lepo pesmijo. Je pravi steber stolničnega zbora na koru, ki še vedno z jasnostjo in nepogrešljivo točnostjo intonira cerkvene speve in pesmi. S svojim glasom je še vedno dorastel petju mlajših, ki imajo krepko oporo v starčkovi sigurni intonaciji. 63 let že poje na koru, na tisoče cerkvenih pesmi, psalmov je že odpel. In glas se mu še danes ne trese. Vneti starček pevec je bil ob svoji 90 letnici in 63 letnici, kar neprekinjeno prepeva na koru, ne da bi bil niti enkrat izostal, deležen prisrčnih voščil in lepih daril.

— **Lepa gesta B. Giglia.** V Foggii je bila že otvorjena nova operna sezona. Med sodelujočimi umetniki je tudi slavni Benjamin Gigli. Te dni je stal Gigli s skupino prijateljev v bližini gledališke blagajne ter se z njimi razgovarjal. Tedaj se je pojavil pred blagajno delavec Ivan Falcone iz Carignole pri Foggiji. Ker so bili že vsi prostori 3. razreda zasedeni, je pripomnil, da bo tudi rad stal, da le čuje Giglija, saj bi bil norec, če se mu ne bi posrečilo videti in slišati slavnega Giglija. Seveda ni prepoznal slavnega umetnika, ki je stal v krogu svojih prijateljev in ki je točno sledil razgovoru med gledališko blagajničarko ter delavcem, ki se ni dal odpraviti in ki je bil celo pripravljen plačati 60 lir za prvi prostor, da le čuje Giglija. In tedaj je slavni pevec pomignil blagajničarki, ki je takoj razumela. Falcone je bil zelo presenečen, ko je hotel plačati 60 lir, pa mu je blagajničarka odvrnila, da zanj nič ne stane, ker mu jo je daroval Gigli, ki stoji v bližini. Falcone se je, iskreno hvaležen, toplo zahvaljeval slavnemu tenoristu za velikodušno darilo. Lepa Giglijeva gesta, ki je za njo izvedelo občinstvo, je vzbudila veliko navdušenje. Občinstvo mu je pri predstavi viharno vzklikalo in ploskalo.

— **Berlinski župan med nemškimi vojnimi ranjenci pri Milanu.** Berlinski župan dr. Steeg, ki se mudi že delj časa v Milanu, se je odpeljal v Bellagio, kjer si je ogledal nemško letalsko zdravilišče. Zadržal se je v daljšem pomenku z nemškimi ranjenimi letalci, ki so prejeli iz rok berlinskega župana lepa darila.

— **V treh letih ni niti enkrat odprla okna.** Gospa Katarina Loubradon v Parizu je bolehala na strahu pred duhovi. Zaradi tega ni nikdar odpirala okna svoje sobe. Sosedje vedo povedati, da ni v zadnjih treh letih niti enkrat odprla okna. Samo enkrat na teden je šla nakupoval razne potrebščine, nato pa je hitro pohitela domov, da je ne bi »duhovi« prehiteli. Zadnji teden pa je ni vratarica nič videla. Stvar se ji je zdela čudna, pa je o tem obvestila policijo, ki je udrla v stanovanje. To pa ni bila lahka stvar, ker je bil dohod v sobo natrpan s pohištvom, ki naj bi nesrečno ženo branilo pred posetom »duhov«. Ko so prišli v sobo, so jo našli umirajočo na postelji. Revica je umrla zaradi onemoglosti. Bila jo je sama kost in koža.

Ukrade tramvaj in se pelje na izprehod po mestu. Čisto poseben dogodek se je pripetil v Mehiku, prestolnici mehiške države. Razigranemu meščanu A. F. se je zahotelo, da bi se zapeljal s tramvajem po mestu. Splazil se je v mehiško tramvajsko remizo, ukradel« tramvajski voz, ga pognal in se sredi noči vozil po mehiških tramvajskih progah. Ko se je tramvajskega »izprehoda« naveličal, je ustavil tramvaj, izstopil ter izginil. Zjutraj so našli sredi proge tramvajski voz prazen in brez skrivnostnega nočnega vozača, ki so pa za njim kmalu našli sled.

— **Pričetek operne sezone v Parmi.** Pod visokim pokroviteljstvom vojvode Bergamskega se bo pričela dne 18. t. m. nova operna sezona v Kr. gledališču c Parmi. Med drugim so na repertoarju »Aida«, »Moč usode«, »Seviljski brivec«, »Sigfrid«, »Suzanina skrivnost« in Pizzettijeva »Tujka«.

— **Prodaja tipiziranega brivskega mila.** Iz Rima poročajo: Trgovci s parfumskimi izdelki, ki so doslej prodajali netipizirano milo, bodo morali pričeti s prodajo tipiziranih vrst brivskega mila. Tega tipiziranega brivskega mila ne bodo smeli prodajati po višjih cenah, kakršne so bile določene za tovrstno brivsko milo. Ta odredba se nanaša na trgovce, ki imajo svoje trgovine na področju stare Italije.

— **Tri smrtne obsodbe v Budimpešti.** Pred pristojnim sodiščem v Budimpešti so bile obsojene na smrt tri osebe, ki so bile obtožene zaradi tatvin v času zatemnitve. Tudi se je pričel pred pristojnim sodiščem v Budimpešti veliki proces proti 60 osebam, ki so bili obtoženi zaradi nezakonite propagande ter delovanja proti varnosti države.

— **Prepovedani spisi židovskih pisateljev v Rumuniji.** V Bukarešti je bil objavljen te dni seznam vseh onih židovskih pisateljev in piscev ter znanstvenikov, katerih dela se ne smejo v Rumuniji niti prodajati niti čitati. Za kršenje te prepovedi so predvidene težke kazni.

— **Po nesrečnem naključju zgorela v postelji.** O nenavadnem nesrečnem naključju poročajo iz Viareggia. 46letna Julija Franzesconi, ki stanuje v ulici Cairoli, je začutila mrzlico, o kateri se je potožila tudi svoji služkinji. Legla je v postelj, da bi se spotila, ter si je postavila na nočno omarico pri postelji špiritni kuhalnik, s katerim si je večkrat zjutraj skuhala kavo. Sedaj si je pripravila posodo z vodo in čajem. Ko je prižgala, pa je potegnila sapica, plameni so bušnili v smeri proti Francesconijevi, ki se ji je vnela obleka. Hotela je pogasiti ogenj z rjuho, s katere pa je prešel ogenj na posteljnino. Na njene klice na pomoč je prihitela v sobo postrežnica, ki je poklicala še druge sosede. Posrečilo se jim je, da so pogasili ogenj, da se ni razširil na ostale pohištvene predmete. Nesrečna Francesconijeva pa je obležala vsa v opeklinah, za katerimi je kmalu zatem podlegla.

— **80letnica Gerharda Hauptmanna.** Te dni dopolnjuje svojo 80letnico znameniti nemški dramaturg in pisatelj Gerhard Hauptmann. Slavljenec je med najpomembnejšimi in najslavnejšimi sodobnimi nemškimi pisatelji. Njegova dela so bila uprizorjena po vseh nemških odrih in tudi po vseh vodilnih svetovnih odrih.

— **Nesreče.** V zadnjih dveh dneh so se zatekli zdravit v ljubljansko bolnico naslednji ponesrečenci. Fr. Vidergar, 30letni hlapec iz Ljubljane, si je poškodoval levo nogo. — Marija Triler, 33letna gospodinjska pomočnica iz Ljubljane, se je urezala s steklom v desnico. — Viktor Vurkeljc, 52letni hišnik iz Ljubljane, se je usekal v desnico. — Lavrič Mira, 22letna zasebnica iz Ljubljane, si je pri padcu zvila desno nogo v gležnju. — Franja Žužek, 71letna posestnica iz Vel. Lašč, je padla na stopnicah in si zlomila desnico. — Janez Šimic, 21letni sin delavca iz Ljubljane, se je močno potolkel po telesu.

IZ LJUBLJANE

Pasji kontumac v Ljubljani

Minuli torek 3. novembra t. l. je bil v Tobačni ulici ujet neznan pes črne, nekoliko daljše dlake, na prsih in na zadnjih nogah pa bel, star okrog enega leta, bolj majhne postave brez pasje znamke, težko bolan. Državni veterinarski bakteriološki zavod je na njegovih možganih ugotovil pasjo steklino.

Da se zavaruje zdravje ljudi in se prepreči nadaljnje širjenje stekline, so na podlagi čl. 56, 57 in 58 zakona o odvračanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni odrejene naslednje varnostne mere:

Vsi psi in mačke morajo biti na področju mestnega poglavarstva brez izjeme ponoči in podnevi tako zavarovani, da je sleherna poškodba ljudi in živali popolnoma izključena ter da ne morejo pobegniti. Psi morajo biti priklenjeni na zaprtih dvoriščih ali v drugih zaprtih prostorih tako, da je dostop tujih psov do njih nemogoč. Dovoljeno jih je voditi na sprehod, toda samo na vrvici ali verigi ter z nagobčnikom.

Psi, ki niso na ta način zavarovani, bodo pokončani na lastnikove stroške, lastniki za razen tega še občutno kaznovani.

Razen tega morajo vsi psi nositi predpisane pasje znamke in biti vpisani v pasji kataster.

Prepovedano je jemati pse s seboj v javne lokale, kakor v trgovine, mesnice, kavarne itd.

S področja mestne občine ljubljanske je dovoljeno pse odpeljati samo z dovoljenjem mestnega poglavarstva, vendar pa samo tedaj, če uradni živinozdravnik ugotovi, da niso sumljivi stekline.

Vsakdo mora svojega psa, ki je prišel v dotiko s steklim ali stekline sumljivim psom, takoj oddati mestnemu konjaču ali pa psa tako zavarovati, da ni nevarnosti niti za ljudi niti za živali. Vsak tak primer je treba takoj javiti mestnemu poglavarstvu ali mestnemu tržno-veterinarskemu uradu na Krekovem trgu št. 10 v I. nadstropju Mahrove hiše.

Vse osebe, ki bi bile popadene od steklega ali od stekline sumljivega psa, se morajo nemudoma zglasiti na mestnem fizikatu ali pa v Državnem higienskem zavodu zaradi zdravljenja.

Sleherno sumljivo obolenje psov in mačk je treba takoj naznaniti mestnemu tržno-veterinarskemu uradu na Krekovem trgu št. 10.

Prestopki teh odredb bodo strogo kaznovani po čl. 111 zakona o odvračanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni.

•

—lj **Najvišje cene za jabolka in hruške v Ljubljani** tudi v novem ceniku, uveljavljenem od ponedeljka 9. novembra dalje niso spremenjene, temveč ostanejo enake kot v prejšnjem ceniku, torej jabolka I. vrste, namizna in izbrana 4.25 L, jabolka II. vrste 3.50 L in jabolka III. vrste 3 L; hruške I. vrste 4.25 L in hruške II. vrste 8.85 L. V »Slovenskem narodu« in »Slov. domu« objavljene višje cene niso pravilne ter zato še posebej opozarjamo vse prodajalce in kupovalce, da morajo prodajati in kupovati po danes ponovljenih cenah, ki so bile v veljavi tudi prejšnji teden.

lj **Vreme se je sprevrglo čez noč.** Včeraj nam je bilo nebo zopet naklonjeno kakor v večini letošnjih nedelj. Dopoldne je bilo sicer megleno, a popoldne je bilo zato nekaj ur tem prijetnejših. Kmalu se je sicer začelo oblačiti, vendar so bili oblaki lahki in redki ter ni kazalo na dež. Zračni tlak je bil visok. Včeraj zjutraj je bilo precej hladno kakor navadno po jasnih nočeh. Včerajšnja minimalna temperatura je znašala 4°. Čez dan se je ogrelo do 11.8° ter je bilo približno tako toplo kakor v soboto. V pretekli noči se je močno pooblačilo in nekaj časa je tudi že deževalo. Davi je bilo še pooblačeno in kmalu je začelo rositi. Današnja minimalna temperatura je znašala 7.2°. Zračni tlak je še sorazmerno visok, vendar se ne moremo tolažiti, da se bo vreme zopet izboljšalo tako kmalu.

—lj **»Obraz v zrcalu«** je prvo delo Mire Pucove, pisateljice knjige **»Tiha voda«**. Oboje dobite v Knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3.

u— **Dostava oblačilnih nakaznic.** K že objavljenemu razporedu dostave oblačilnih nakaznic še dostavljamo, da je mestni preskrbovalni urad uvedel olajšanje za one, ki na oblačilne nakaznice ne morejo čakati. Ker bi nekateri upravičenci, ki jih večkrat ni doma, zaradi čakanja na oblačilne nakaznice izgubili preveč dragocenega časa, nazadnje pa tudi s hojo v urad zamudili nekaj ur, lahko one stranke, kjer noben družine ne more ostati doma, pooblaste svojega soseda ali katerokoli stranko v hiši, da v njihovem imenu prevzame oblačilne nakaznice. Pooblastilo pa mora biti pismeno, toda brez drugih formalnosti. Na vratih upravičenca naj bo pritrjen listek, kje dostavljalec dobi v hiši strankinega pooblaščenca za prevzem oblačilnih nakaznic.

• **Uprava Splošne bolnišnice v Ljubljani** sporoča, da posluje brezplačna ambulanca na internem oddelku dnevno le od 8.—9. Zato naj bolniki, ki so upravičeni do ambulančnega zdravljenja, prihajajo na ambulančne preglede le v omenjenem času.

Rdeči križ poroča

Rdeči križ. V tajništvu Pozivedovalnega urada za vojne ujetnike — I. R. K., Puharjeva 2-1, naj se javijo:

Bogdanovič Danica, Brzin Ignacij, Butara Melita, Čelovič Sava, Dantovič Aburaj, Dolinšek Alozija, Hočevar Josipina, Kavčič Pavla, Kavčič ing. Viktor, Klun Ludvig, Lončarič Ivo, Marran dr. Jože, Nanut Ana, Pirš Dragica, Rebula Mirko, Ščesek Zdravko, Strumbelj Antonija iz Cirna Vasi, Vokovič Andjela.

Istotam naj se javijo svojci: Kajfeža Stanislava, vojnega ujetnika: Kolar Dragotina, Šebenika Janeza, Verbiča Jerneja, Zalarja Jožeta.

Pošto naj dvignejo v tajništvu: Debevec Giovanni, Horvat Vila, Kozak Nada, Kernik Jožica, Marija dr. Pirkmajerjeva, Vrtnik Janez.

Osebi, ki sta pozabili v uradu dežnik in 6 dopisnic, naj omenjeno dvoje istotam.

Na [illegible] IRK. Gosposvetska c. 2-II se naj oglasijo sledeče osebe ali njihovi svojci: Pintar Jakob, Hojnik Slavko, Božič Franc, Oblak Alojz, Puc Slavko, Hvale Maksimilijan, [illegible] Anton, železničar, Panzek Ana.

EL HAKIM

(ZDRAVNIK)

To je naslov romana, ki bo prihodnji teden izšel kot druga knjiga v naši zbirki »Dobre knjige«. Roman bo obsegal več ko 350 strani in spada med najnovejša in najboljša dela slovitega švicarsko-nemškega pisatelja J. Knittla, katerega pozna po nekaterih prevodih že tudi naša čitajoča publika. Roman obravnava življenje v sodobnem Egiptu in je že prešel v svetovno literaturo.

Če si hočete zagotoviti to odlično Knittlovo delo po izredno nizki ceni, se naročite na zbirko »Dobro knjigo«, če še niste njen naročnik. Nove naročnike sprejemamo le še, dokler je na razpolago še kaj izvodov prve knjige, Mire Pucove izvirnega romana »Tiha voda«.

Naročilo velja za eno četrtletje, torej sedaj za mesece oktober, november in december.

Vsak mesec izide en roman. V oktobru so dobili naročniki »Tiho vodo«, ta mesec dobe »El hakima«, v decembru pa biser nordijske literature. Gulbranssenov roman »Večno pojo gozdovi«.

Naročnina se lahko plačuje mesečno in znaša za one naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra« ali »Slov. naroda«, 8 ali 18 lir, za ostale naročnike pa 9 ali 20 lir na mesec, torej za eno knjigo. Prva cena velja za broširano, druga pa za v platno vezano knjigo.

Naročila sprejemajo uprava in inkasanti naših listov.

Nakaznice za petrolej

Nakaznice za petrolej za razsvetljavo dobe stranke v mestnem preskrbovalnem uradu v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10 samo med popoldanskimi urami tako, da pridejo na vrsto v ponedeljek in torek 9. in 10. novembra t. l. stranke z začetnicama A in B, v sredo in četrtek 11. in 12. novembra z začetnicami od C do D, v petek in soboto 13. in 14. t. m. z začetnicami E do G, drugi ponedeljek in torek 16. in 17. novembra od H do J, 18. in 19. t. m. K in L, 20. in 21. t. m. z začetnicami M do O, 23. in 24. t. m. z začetnicami P do S, 25. in 26. t. m. z začetnicami Š do U in 27. ter 28. t. m. z začetnicami od V do Ž. Nakaznice dobe samo one stranke, ki predlože nabavno knjižico za meso in potrdilo hišnega gospodarja. Iz tega potrdila mora biti razvidno število oseb v družini, ki prosi za petrolej, in tudi, da stranka nima v hiši električne razsvetljave. Posebno pa opozarjamo stranke, naj v uradu za nakazovanje petroleja ne delajo gneče, saj je za sedaj dovolj petroleja in ga bodo dobili vsi upravičenci kot lansko leto. Kdaj bo mogoče drugič dobiti spet petrolej za razsvetljavo, bo o pravem času objavljeno.

Podaljšanje rokov za sestavo inventarjev o tekstilnih izdelkih

Upoštevajoč težkoče glede sestave inventarjev v smislu naredbe z dne 31. oktobra t. l. št. 198 in želje prizadetih kategorij, je Visoki Komisar podaljšal roke, določene v čl. 2 omenjene naredbe in sicer tako, da se morajo dela, ki se tičejo sestavljanja inventarjev, izvršiti do 14. t. m. V tem času je ukinjena vsaka prodaja in oddaja v citirani naredbi označenega blaga (tekstilni izdelki, obutev in oblačilni predmeti) občinstvu.

Mali oglasi

Električno žico neizolirano — vsako količino kupi »Metalia«, Cesta Ariele Rea (Gosposvetska) 16.

Gumo steklenice in kovine vseh vrst plača najbolje »Metalia«, Cesta Ariele Rea (Gosposvetska) 16.

Elegantno opremo pisalno mizo, omaro, vitrino, stole, fotelje in drugo kupi »Metalia«, Cesta Ariele Rea Gosposvetska) 16.

GOSPODJE POZOR! Klobučarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Sv. Petra

PREMOG DRVA I. Pogačnik LJUBLJANA Bohoričeva ulica 5 Telefon 20-59

HIJACINTE, tulipane in krokuze — originalne holandske — smo dobili. Sever & Komp., Ljubljana.

SGARAVATTI SEMENTI S. A. PADOVA

Sementi di Ortaggi — Foraggi. ecc.
Semena za zelenjavo — krmila itd.
Chiedere offerte - Zahtevajte ponudbe

COMPRA - VENDITA	NAKUP - PRODAJA
MACCHINE UTENSILI TORNI - TRAPANI - LIMATRICI - SEGHE A NASTRO	ORODNI STROJI - STRUŽNICE - SVEDRI REZKALNI STROJI - ŽAGE
MACCHINARIO PER TUTTE LE INDUSTRIE NUOVO E OCCASIONE	STROJI ZA VSE INDUSTRIJE - NOVI IN RABLJENI
MOTORI ELETTRICI E DIESEL	ELEKTRIČNI MOTORJI IN DIESEL

F. E. R. T. Via della Borsa 1a, Trieste

Lattermann in njegov drevored v Ljubljani

Iz zgodovine tivolskih nasadov — Privlačna šišenska zabavišča

Ljubljana, 6. novembra.

Lattermannov drevored pozna menda sleherni Ljubljančan vsaj po imenu. Včasih je bilo to ime istovetno s Tivolijem, kajti pod tivolskimi nasadi so tedaj razumeli le drevored ali drevorede. Najbrž so v začetku imenovali tudi stranske drevorede z glavnim vred po Lattermannu ali vsaj niso jih krstili posebej. Če hočemo spoznati zgodovino Tivolija, se moramo najprej seznaniti z nastankom Lattermannovega drevoreda.

Kdo je bil Lattermann

Lattermannovo ime menda dandanes zveni marsikomu prazno. Ljudje ne vedo več, kdo je bil Lattermann in zakaj se imenuje po njem veliki tivolski drevored. Zato naj povemo v nekaj stavkih kdo je bil mož, ki mu nekateri pripisujejo, da je dal Ljubljani najlepše parke. Krištof Lattermann (nekateri pišejo: Latermann, drugi pa: Latterman) je bil sin avstrijskega feldmaršala Lattermanna. Cesar je Lattermannovega očeta l. 1792 pobaronil. Krištof L. se je rodil l. 1753 v Olomoucu. Kakor oče, se je tudi on posvetil vojaški službi in že 13 let star je stopil v kadetsko šolo. Komaj 25 let star je bil že stotnik pruske vojske. Kot major se je odlikoval l. 1789 pri obleganju Beograda pod Lavdonovim poveljstvom. Pridobil si je številna odlikovanja. Bil je tudi hudo ranjen in l. 1805 upokojen kot podmaršal. Kljub temu ni užival pokoja. Najprej je služboval na Češkem, Hrvatskem in na Dunaju v raznih upravnih službah, l. 1813 je pa bil imenovan za začasnega ilirskega guvernerja. Ko je končno vendar nastopil pokoj, ga je cesar zopet odlikoval in l. 1833 ga je imenoval za maršala. Lattermann je umrl l. 1835.

Načrt za tivolske nasade

Po imenu samem ne smemo soditi, da je Lattermann Ljubljani poklonil lepe tivolske nasade ter da je bila predvsem njegova zasluga, da so jih uredili. Zamisel, naj bi uredili lep drevored, je bila sprožena že, ko je bila Ljubljana še pod francosko oblastjo. Načrt za drevored, ki je dobil ime, ko ga je Ljubljana dobila, je velel izdelati l. 1813 tedanji kranjski intendant. Projektant je bil inž. Blanchard, nadzornik oddelka za ceste in mostove. V začetku se jim je zdela za drevored najprimernejša Celovška cesta. Drevored so si zamislili tako, da bi bila cesta široka 8 m, na obeh straneh bi pa bila precej široka hodnika, in sicer na zasebnih zemljiščih. Drevored se jim je zdel tam najbolj potreben, ker so Ljubljančani zelo radi obiskovali Šiško. Šiška je že v starih časih slovela po svojih gostilnah. Toda ne le po gostilnah; imela je celo, vsaj za tiste razmere, prava zabavišča za meščane. Ljubljančani so najraje obiskovali »Napoleonov vrt«, »Pariški dvor« in »Mali Prater«. Posebno je slovela gostilna »Mali Prater« v Zg. Šiški. Ko je bila otvorjena l. 1810, je gostilničar vabil Ljubljančane na prav velemestni način. Gostilna je baje imela »prekrasno lego«. Tam so večkrat prirejali veselice. Ob gostilni so se vrstile prav do vrha hriba terase, bilo jih je 8, in z njih se je nudil krasen razgled. To je bil torej tedanji šišenski »Bellevue«. Sicer so pa bile vse tedanje šišenske gostilne urejene velemestno, če smemo verjeti kronistom. Če so pa bili Ljubljančani zadovoljni s šišenskimi gostilnami, pač lahko razumemo, da je bil na Celovški cesti posebno živahen promet in meščani so si želeli prijetne sence. Projektant je priporočal, naj bi uredili drevored od Dunajske ceste do Pagliaruzzijevega, poznejšega Koslerjevega vrta. Vedeti pa moramo, da bi delo zahtevalo mnogo stroškov, ker je bila cesta v tem delu zelo vijugasta. Zaradi drevoreda bi jo morali razširiti na 12. m. Drevored ob cesti bi naj bil po 7 m širok. Projektant si je zamislil skoraj pol kilometra (450 m) dolg drevored. Razen tega glavnega drevoreda je Blanchard zarisal tudi drevored od Malča do tivolskega grada, kjer je dandanes promenada. Napravil je tudi osnutek za drevored od Tržaške, poznejše Bleiweisove ceste (nekaj časa sta bili v Ljubljani dve Tržaški cesti: tudi Rimsko cesto so imenovali Tržaško), do Koslerjevega vrta, torej čez sedanji Tivoli.

Kakšen je bil Tivoli nekdaj

Tedaj Tivoli seveda še ni bil podoben sedanjemu. Tivolska graščina je bila še brez parkov. Pod gradom proti sedanji Cesti Viktorja Emanuela III. so se razprostirale njive in travniki. Graščina je mejila na vrtove plemičev ob sedanjem nunskem vrtu. Čez zemljišče tivolske graščine so držale poljske ceste in steze. Te ceste bi bile prišle v poštev za preureditev v drevorede. Toda prvotno so računali samo z drevoredom ob Celovški cesti in le za ta drevored je bil izdelan podrobni načrt. Projektant je tudi napravil proračun, ki je znašal 6592 frankov 85 stotink. K temu je pa bilo treba prišteti še stroške za nakup zemljišča, potrebnega za razširitev ceste; proračunani so bili na 2700 frankov. Kdo bi naj prevzel te stroške? Sklenili so, naj bi stroške delno prevzel cestni sklad, 3788 frankov bi pa naj prispevalo mesto. — Preden so Francozi lahko uresničili načrt, so morali odriniti iz Ljubljane. Ni znano, če so se sploh lotili dela, a mnogo vsekakor niso zapustili za seboj.

Počastitev Lattermanna

Po odhodu Francozov, ki jih Ljubljančani niso posebno vzljubili, je prišel v Ljubljano Lattermann kot guverner in menda so ga bili meščani zelo veseli. Lattermann je bil v Ljubljani od 13. oktobra 1813 do 18. marca 1815. Ko je odhajal, so mu Ljubljančani priredili slovesno odhodnico. Prirejena je bila velika slovesnost na strelišču (sedanji Ljudski dom). Lattermann si je pridobil v Ljubljani mnogo prijateljev, ker si je res zelo prizadeval, da bi mesto čim prej prestalo hude posledice vojne. Pripisovali so mu mnoge zasluge in med drugim tudi, da je obnovil številne ljubljanske ustanove, n. pr. gledališče, Filharmonično družbo in Kmetijsko družbo. Lattermannova zasluga je pa tudi bila, da so nadaljevali z vrtnarskimi deli v Tivoliju, češ, ukazal je, da so sadili drevesa ob poteh cesarske graščine, kakor nam pripovedujejo kronisti. Bogati meščani so se zavzeli za uresničitev zamisli, naj bi mesto dobilo v Tivoliju lepe drevorede. Ko je Lattermann zapuščal Ljubljano, so ga Ljubljančani skušali še posebej počastiti in imenovali so ga za častnega občana ter ga naprosili, naj dovoli, da se bo po njem imenoval drevored v Tivoliju. Drevored so pa tedaj šele zasajali. — Lattermanna pa niso pozabili tudi še po njegovem odhodu in l. 1821 je škof Gruber predlagal, naj bi ga deželni zbor sprejel med plemiče. Lattermann je v resnici bil sprejet med kranjsko plemstvo.

Stroški in delo za drevored

Uresničitev lepe zamisli, naj bi Ljubljana dobila lepe nasade v Tivoliju, ni bila tako lahka. Marca l. 1815 so preračunali, da bodo stroški za drevored znašali najmanj 2500 gld., a imeli so le 500 gld., ki so jih darovali bogati trgovci. Prispevki trgovcev so bili komaj dovolj za planiranje. Že dotlej so znašali stroški za nakup dreves 650 gld. Prispevki so pritekali mnogo prepočasi, da bi delo lahko neovirano napredovalo, zato je komisija, ki je vodila delo, najela 1000 gld. posojila iz mestne blagajne. Pri tej nabiralni akciji so meščani darovali državne obveznice, ki so jih prejeli za posojilo državi med zadnjo francosko vojno. Obveznice tedaj niso še bile izplačljive, zato si z njimi niso mogli mnogo pomagati. Drevored, ki je dobil ime po Lattermannu, bi se smel imenovati tudi po Maliču, ki je prevzel delo na svoje stroške, ko je vse zastalo zaradi pomanjkanja denarja. Mestna občina je obljubila, da bo povrnila stroške Maliču, ko bo mogla. Ta primer nam kaže, kako požrtvovalni so bili včasih Ljubljančani, ko je bilo treba pomagati pri delu za napredek mesta. Malič je izdal že do srede julija l. 1815 1382 gld. 34 krajcarjev. Malič je zasadil drevored od svoje hiše, torej od sedanje palače Bate, do graščine, ob sedanji promenadi. Sadili so akacije in jagnjedi in ne morda le kostanje, kakor nekateri mislijo. Delo je bilo menda končano leta 1816. Do srede tega leta so znašali stroški 3088 gld., a posaditi je bilo treba še okrog 500 dreves. Magistrat je tedaj še dolgoval za delo 2660 gld. 20 kr. Tivolska graščina je prepustila zemljišče za drevored brezplačno, vendar so bil stroški precej veliki. Vrednost drevoredov so cenili na 9000 gld. (z zemljiščem vred). Pri obračunu se je pokazalo, da so dela veljala 3598 gld. 14 kr.

O nekaterih pozabljenih zanimivostih o naših nasadih se bomo pogovorili ob drugi priliki.

Oddelki Italijanske vojske v Rusiji napadajo središča sovjetskega odpora v nekem kraju na vzhodni fronti

Pogovori s čitatelji

Tovariška vzgoja?

»Svoje roditelje vikam in, ko govorim s kom o njih, pravim (čeprav niso navzoči): Mati so rekli. Oče so bolni. — Moj sin me pa tika in govori z menoj tovariško kakor s sošolcem. Moj oče se ne more sprijazniti s tem in pravi, da je takšna »tovariška« vzgoja eden značilnih pojavov splošne pokvarjenosti mlajšega rodu, češ, mladina sploh ne pozna več spoštovanja do starejših ljudi, ve vse sama najbolje, je domišljava, razvajena, se ne zna samozatajevati, ne goji nobenih plemenitejših čustev, ne pozna duševnega življenja in skoraj ves mlajši rod je suženj svoje sebičnosti in živčnosti. Ne morem povsem soglašati z njim in pravim, da je tudi med mladino mnogo idealnih posameznikov. Mislim tudi, da si roditelji pridobe večji ugled in spoštovanje pri otrokih, če se zbližajo z njimi kot pravi prijatelji. Ali se motim?«

Dokler zakonci nimajo otrok, pravijo pogosto: »Ko bi imel otroka, bi ga vzgajal povsem drugače! — Mene bi pa otrok ubogal. — Tega bi pa že nikdar ne dovolil svojemu otroku!« V resnici so pa zelo redki roditelji, ki bi vzgajali svoje otroke po trdnih in preizkušenih načelih, upoštevajoč dognanja poklicnih vzgojiteljev in mladinoslovcev. V rabi je pogosto puhlica, da so roditelji vzorno vzgojili svoje otroke. Toda vzorno vzgoji otroke težko celo vzoren vzgojitelj, a koliko roditeljev je v resnici vzornih vzgojiteljev? — Včasih tudi pripisujemo roditeljem zaslugo, da so otroci dobro vzgojeni; otrok pa ne dorašča le doma; prav tako ni vselej krivda roditeljev, če otrok ni dobro vzgojen. Upoštevati moramo, da vzgoja sama tudi ne odloča pri razvoju ter oblikovanju otrokovega značaja, saj je znano, kako pomemben činitelj je dednost. Tudi bolezni lahko zelo vplivajo na duševni razvoj otroka, ne le na telesni. Seveda je vzgoja neobhodno potrebna, čeprav ni edina odločilna, da se iz otroka razvije vreden član človeške družbe. Najpotrebnejša bi pa bila vzgoja, ki bi otroka izoblikovala tako, da bi se lahko tudi sam vzgajal, če bi njegovo vzgojo zanemarili roditelji in šola. Vendar od razpravljanja o vzgojnih načinih ostanejo navadno le prepiri, kajti pristaši določenih vzgojnih metod ne morejo niti slišati, da bi prišel v poštev še kakšen drug način.

Nedvomno vsi vzgojni načini niso enako dobri in najbrž so nekateri celo zelo slabi. Niso dobri »zastareli« načini, a o mnogih novih tudi še ne moremo trditi z vso zanesljivostjo, če so res tako dobri kakor jih hvalijo, saj še niso primerno preizkušeni, odnosno sadovi vzgoje po teh načinih se še niso mogli pokazati dovolj očitno. Zdi se nam tudi, da na vzgojne uspehe ne vplivajo toliko le sami vzgojni načini, temveč predvsem, ali roditelji vzgajajo svoje otroke z ljubeznijo, ali res pravilno ljubijo otroke. Roditelji ne smejo biti zaljubljeni v svoje otroke, da bi postali sužnji otrok. V mnogih družinah ukazujejo otroci roditeljem, kakor da so oni vzgojitelji. Neprestano se hudujejo nad napakami očeta ali matere, uče ga celo, kako se mora vesti in kako naj uporablja jedilno orodje. Najdemo pa tudi številne družine, kjer so roditelji povsem mlačni do otrok in jih ne ljubijo niti tako kakor domače živali. Otroci se jim zde le nadležno breme na njihovi življenjski poti. Če jih že vzgajajo, vidijo smoter vzgoje predvsem v tem, da bi jim bili otroci poslušni. Ko otrok vse slepo uboga in če se mu nič ne posreči pri delu, ki mu ga nalagajo roditelji, je »priden« in vse je prav. Otrok pa mora ubogati vse, ne da bi smel razmišljati, ali je vso to, kar dela, tudi prav. Kdo naj dopove tem roditeljem, da vzgajanje ni le ukazovanje otrokom in poveljevanje v družini? Zaradi tega so mnogi roditelji najbolj občutljivi. Kako bi bilo mogoče prisiliti roditelje, naj se posvete z vso ljubeznijo vzgoji otrok — če otrok ne ljubijo?

V našem primeru je pa treba odgovoriti na vprašanje, ali si roditelji lahko pridobe primerno spoštovanje (avtoriteto), če so otroci z njimi preveč tovariški. Ali je tikanje res izraz premalega spoštovanja do roditeljev? Najbrž pripisujemo prav temu, tikanju in vikanju med roditelji in otroci, prevelik pomen. Če otrok vikanja sploh ne pozna, se mu zdi tikanje tako naravno, kakor bi se odraslim, ko bi bilo v navadi le tikanje. Spoštovanje do roditeljev vendar ni odvisno od tega, kakšen in kateri jezik družina govori, ne od kitajščine in ne od slovenščine, temveč od duha, ki vlada v družini. Otrok bo spoštoval roditelje, če jih bo lahko ljubil in če bo videl v njih kaj boljšega. Ljubil jih bo, če bo spoznal, da so dobri in razumni in če ga bodo naučili razlikovati med dobrim in slabim, nespametnim in razumnim. Spoštoval jih bo, če bo lahko cenil njihov značaj ter sprevidel, da so pravični. Če pa bodo roditelji delali otroku krivico, ga grajali neprestano, tudi neupravičeno, ga kaznovali brez pravega povoda- mu zdaj ukazovali, kar so mu prej prepovedali, če mu bodo popuščali zgolj zaradi trme, a mu ne bodo hoteli prizanesti, ko se bodo sami zmotili — kako naj pričakujejo, da jih bo otrok spoštoval? Kako naj zahtevajo ljubezni, če sami sejejo mržnjo?

Res morajo roditelji tudi naučiti otroke, da je treba starejše ljudi spoštovati ter da je znak spoštovanja vikanje. Otroci morda v začetku težko razumejo, zakaj morajo vikati druge odrasle ljudi, če je v družini v navadi le tikanje. Toda otrok se bo čutil počaščenega ter polaskanega, v roditeljih bo videl tudi svoje zaupne prijatelje, če mu bodo znali primerno dovoliti, naj jih tika. Prav v tem otrok prej ali slej spozna razliko med roditelji in drugimi odraslimi ljudmi: roditelji so mu najbližji, drugi so mu tuji; roditelje ljubi, druge odrasle kvečjemu le ceni. Če pa že roditelji hočejo — ali če med njimi ni soglasja o tem — naj jih otrok vika, to tudi ni posebna nesreča in morda je v družinah, kjer sta še živa ded in babica, morda vikanje res bolje. Nedvomno pa to ni bistveno pri vzgoji. Roditelji si morajo pridobiti spoštovanje otrok drugače, s samim prisiljenim vikanjem si ga ne bodo.

Da je dandanes v mnogih družinah vedno bolj razširjeno tikanje med otroci in roditelji, ni tako strašno kakor se morda zdi nekaterim starejšim ljudem. Starejši ljudje so gledali v vseh dobah zviška na mlajši rod; vedno se ponavlja, da starine očitajo mladini pokvarjenost ter se zgražajo nad novimi običaji. Tudi sedanji mlajši rod bo postal sčasom starokopiten ter se bo s strahom vpraševal: Kam plovemo? — V resnici se na svetu zelo malo spremeni, kar je bistvenega, odnosno spreminja se tako počasi, da od roda do roda kakšnih posebnih sprememb ne moremo opaziti. Kar opazimo, da se spreminja, je oblika, ne vsebina. Tako je tudi vikanje in tikanje v družini le oblika in ne more toliko vplivati na vzgojo otrok kakor morda nekateri mislijo. Ni glavno, kakšen jezik govorijo v družini, temveč, kakšni so tisti, ki ga govore. Tako je lahko vikanje v nespodobnih ustih mnogo bolj prostaško od prisrčnega tikanja nedolžnih otrok.

Gospodarski pomen Naljčika

Zapadno od Tereka ležeče mesto Naljčik na Kavkazu so nemške in rumunske čete zasedle. To utrjeno mesto šteje 30 tisoč prebivalcev in je prestolica avtonomne sovjetske republike Kabardin-Balharije. Mesto leži na gorski planoti ob vznožju obronkov Kavkaškega pogorja. V njem je zelo razvita industrija, znano je pa tudi po svojem gorskem podnebju in zdravilnih vrelcih. S stransko železniško progo ima zvezo z glavno progo Baku—Rostov. Skozi Naljčik vodi tudi iz Vorošilovska skozi Pjatigorsk in Ordžonikidze v Grozni speljana avtomobilska cesta.

Naljčik leži sredi rodovitne pokrajine. Toda tu ni več razvito poljedelstvo, kakor v severnem delu Kavkaza, temveč večinoma sadjarstvo in vrtnarstvo. Nekaj se prideluje na tej planoti tudi sončnic, lanu, koruze in pšenice. Močno je razvita živinoreja, zlasti konjereja. Naljčik ima močno razvito živilsko industrijo. Mesto je znano zlasti kot sedež industrije konzerviranja sadja. V predmestjih in okolici je več modernih tovarn. Naljčik ima pa tudi livarne in tovarno vodnih turbin. Približno 100 km jugovzhodno od Naljčika pa leži Malka, kjer so bogata ležišča železne rude. Naljčik je torej tudi velikega gospodarskega pomena.

Izreki

Človek nima nič od tega, če doseže zaželeni cilj, če z doseženega cilja ne vidi pred seboj novega.

Z ljudmi ki nosijo naočnike, moramo biti oprezni. Mnogi jih nosijo samo zato, da bi jih smatrali drugi za kratkovidne.

Boj se tistega, ki vedno krivi pred teboj hrbet. Morda išče pesek, da ti ga nasuje v oči.

Sovražnike pozna človek navadno bolje od prijateljev.

Prijateljstvo je navadno podobno dežniku, ki se med nevihto rad obrne.

Živali so nevarne, kadar so žejne, ljudje pa kadar se napijejo. Vsak norec najde vedno še večjega norca kakor je sam.

Če hočete, da se bo kaj razvedelo, povejte zaupno ženski.

Zastopniki madžarske mladine na Finskem

Vodja madžarske mladinske organizacije »Levente« generalni poročnik Vitez Beldy je prispel te dni z 22 zastopniki mladinske organizacije v Helsinkih. Na kolodvoru so ga sprejeli prosvetni minister Kukkonen, poveljnik zaščitnega zbora generalni poročnik Malenberg in madžarski poslanik v Helsinkih Szabo de Sent Miklosz. Vprašani po namenu svojega obiska so gostje odgovorili, da gre za poglobitev stikov med finsko in madžarsko mladino in prijateljstvo med obema narodoma. Z madžarsko kulturo naj bi se seznanila tudi finska javnost. Finski listi so priobčili ob tej priliki brzojavne članke, v katerih naglašajo, da stojita Madžarska in Finska že od nekdaj na predstraži proti prodiranju slovanskih narodov. Kakor finska tako stoji tudi madžarska mladina v borbi proti sovražniku evropske kulture.

Podgane gospodarijo na otoku

Eden najsamotnejših otokov na svetu je otoček Tristan de Cunha v južnoatlantskem oceanu med Južno Afriko in Južno Ameriko. Ta rajski kotiček zemlje je pa že več let pozorišče tragedije. Na njem so se namreč zaredile podgane. Vse prizadevanje prebivalstva odkrižati se jih je bilo zaman. Zdaj je prišlo tako daleč, da otočani komaj še iztrgajo podganam za svoje preživljanje potrebno hrano. Na otočku prebiva samo 150 ljudi. Zdaj stoje pred perečim vprašanjem, da-li se ne bo treba v kratkem preseliti kam drugam. Na otočku so namreč v polni meri zavladale podgane.

D. Du Maurier: 139

Prva žena

Roman

Psa bosta planila iz svojih jerbasov in, ko se nazehata in pretegneta, zdirjala na teraso, kjer bosta začudeno gledala svit bledega solnca, kako prodira skozi meglo. In Robert bo pogrinjal mizo za zajtrk ter prinašal pladnje z vročimi kolački, jajca, kozarce z medom in marmelado pa sadne podnose, polne breskev in vijoličastega, žametnega grozdja, pravkar nastrganega v rastlinjakih.

Hišne so pometale jutrnjo sobo in dvorano, čisti zrak je valoma prihajal skozi visoka, odprta okna. Dim se je vijugal iz dimnikov; jesenska megla je polagoma kopnela, drevesa, travnati pologi in gozdi so dobivali oblike, onkraj doline se je v prvem solncu lesketalo morje, in svetilnik na rtiču je visok in raven štrlel v nebo.

Manderleyski mir. Pokoj, lepota. Kdor koli je živel med tem zidovjem, kakršne koli so bile njegove boli in težave, kakršne koli solze so tekle tod, manderleyskega miru ni bilo moči skaliti, lepote Manderleya ni bilo moči uničiti. Cvetje, ki je odmiralo, je drugo leto znova cvelo, iste ptice so si spletale gnezda, ista drevesa so spet poganjala brst. Stari vonj po mahu je plaval v zraku, čebele so letale okrog, murni so peli. Metulji so plesali na travnikih svoje kolo, pajki so pletli mreže, ki jih je rosa posipala z dragulji, in majhni, plahi kunci, ki so bili prepozno opazili, da se gibljejo na prepovedanih tleh, so pogledovali iz gostega grmovja. Španski bezeg je cvel, beli popki magnolije so se počasi, kakor neradi odpirali pod okni obednice. Le kdo bi se upal storiti Manderleyu kaj žalega? Kakor začaran dragulj bo zmerom živel sredi venca svoje doline, zastražen od gozdov in ves varen, med tem ko se bo morje razbijalo in umikalo in spet razbijalo ob bregu malega zaliva . . .

Maksim je spal, nisem ga še hotela buditi. Dan, ki sva ga imela pred seboj, je že tako obetal postati dolg in utrudljiv. Naporna, enolična vožnja v London, ovirana od prometa po glavnih cestah, med neugnanim šviganjem brzojavnih drogov. In midva nisva niti vedela, kaj naju čaka na koncu poti. Nekje v severnem delu Londona je živel tisti Baker, ki ni bil še nikoli slišal o naju, a je vendar držal najino prihodnost v rokah. Kmalu se bo tudi ta prebudil, zehaje pretegnil ude, vstal in se lotil svojih današnjih poslov.

Šla sem v kopalnico in odprla pipo, da napolnim kad. Na ta opravila sem gledala takisto, kakor sem bilo snoči opazovala Roberta, ko je urejal in pospravljal po knjižnici. Prej sem delala te reči vedno mehanično, a zdaj sem se zavedala, kako jemljem brisačo z vročega radiatorja in jo razgrinjam po stolu, kako pomakam gobo v vodo, kako se spuščam v kad in kako mi voda obliva telo. Vsak trenutek je bil nekaj dragocenega, vsak je imel v sebi bistvo konca. Ko sem se vrnila v spalnico in se jela oblačiti, sem slišala, kako so se po hodniku približali mehki koraki in obstali pred vrati; takoj nato se je v ključavnici tiho obrnil plju. Nekaj trenutkov je bilo vse tiho, nato so se koraki oddaljili. Bila je gospa Danvers.

Ta naju ni pozabila. Prejšnji večer, po tem, ko sva odšla počivat, sem bila slišala iste korake. Danversovka ni bila potrkala na vrata, ni se bila oglasila ne tako ne tako; samo korake sva slišala, in ključ se je zavrtil v ključavnici. In to je bil spet nov opomin k resničnosti, ki me je vabil, naj se pripravim na to, kar pripravlja najbližja prihodnost.

Oblekla sem se in šla nato znova odpirat pipo, da napolnim kad za Maksima. V sobo je stopila Klarisa ter nama prinesla čaj. Zbudila sem Maksima. Najprej me je pogledal kakor osupel otrok, nato je iztegnil roko in vzel skodelico. Popila sva čaj. Maksim je vstal in šel, da se okopa; mehanično sem si jela pripravljati kovčeg za pot. Utegnila je nastopiti potreba, da bi ostala v Londonu. Vzela sem ščetke, ki mi jih je bil Maksim podaril, nočno srajco, haljo in copate ter dodala še eno obleko in par čevljev za premeno. Ta kovčeg, ki sem ga bila vzela spodaj iz omare, se mi je zdel nekakšen tuj predmet. Čeprav sem ga bila zadnjič rabila šele pred štirimi meseci, mi je vendar bilo, kakor da je minila od tistih dob cela večnost. Na kovčegu so bila še znamenja, ki so jih bili s kredo začrtali cariniki v Calaisu. V enem izmed predelov je ležala vstopnica za neki koncert v montecarlskem kazinu. Raztrgala sem jo in jo vrgla v koš za papir. Takšne reči so spadale v druge čase, v drug svet. Soba je že dobivala lice vseh prostorov, ki njih prebivalci odhajajo. Toaletna miza brez ščetk je bila videti gola. Na tleh je ležal svilen papir in star nalepek. In postelji, v katerih sva bila spala, sta bili čudno prazni in žalostni na oko. Kosmate brisače so v kopalnici zapuščene ležale na tleh. Polodprta vrata omare so zevala. Da mi ne bi bilo treba še enkrat hoditi na vrh, sem dela klobuk na glavo, vzela rokavice, naročno torbico in kovčeg ter pogledala okrog sebe, da vidim, ali nisem česa pozabila.

Megla se je redčila, solnce, ki si je siloma utiralo pot, je škropilo preprogo na tleh s svetlobo. Bila sem že pri polovici hodnika, ko me je čudno, nerazumljivo grabilo, da bi se vrnila in še enkrat pogledala v svojo sobo. Sama ne vedoč zakaj, sem ustregla temu nagibu in se še nekaj trenutkov ozirala po priprti omari, praznih posteljah in čajni posodi na mizici. Strmela sem na te reči, kakor bi si jih hotela vtisniti v spomin. Le odkod so imele moč, da so me presunjale in žalostile, kakor otroci, ki materi ne dado, da bi šla od njih?

Nazadnje sem se odtrgala in krenila dol k zajtrku. V obednici je bilo mraz, ker sonce še ni dosegalo oken; a grenka, vroča kava in slanina sta me pokrepčali. Tiho sva jedla z Maksimom. Kdaj pa kdaj je pogledal na uro. Slišala sem Roberta, kako je v veži postavljal kovčege in potno odejo na tla, in kmalu se je začulo tudi hrlenje voza, ki je zaviral pred vhodom.

Stopila sem na teraso. Dež je bil čistil zrak; sladko in sveže dehtenje je vstajalo iz trave. Videti je bilo, da bo lep dan, ko se dvigne solnce dovolj visoko.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani